

HISTORIA SZTUKI

AUTORSKI PROGRAM NAUCZANIA

DLA

**KATOLICKIEGO LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH
W ZESPOLE SZKÓŁ KATOLICKICH
IM. BŁ. PIOTRA JERZEGO FRASSATI W NOWYM SĄCZU**

OPRACOWAŁA

MGR BARBARA SZAFRAN

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

I. Wstęp	3
II. Cele kształcenia	3
III. Opis osiągnięć ucznia na koniec etapu kształcenia.....	4
IV. Procedury osiągnięcia celów.....	5
V. Wymagania edukacyjne.....	5
VI. Materiał nauczania i opis osiągnięć uczniów.....	8
VII. Wybrana literatura przedmiotu.....	59

I. Wstęp

Przedmiot historia sztuki jest umieszczony/przewidziany/ w programie nauczania dla uczniów Liceum Plastycznego w celu uzupełnienia oraz pogłębienia wiedzy na temat sztuki i kultury, która rozwijała się na przestrzeni wieków w Europie – w tym w Polsce, jak i na świecie. Założeniem programu jest rozbudzenie wrażliwości estetycznej i zainteresowań uczniów w zakresie sztuki i kultury, rozwianie wyobraźni, kształtowanie emocjonalnego zaangażowania w sprawy ochrony dóbr kultury, a także wyzwalanie różnorodnych form aktywności twórczej we własnym środowisku. Program ma na celu podać niezbędny zakres informacji i umiejętności pozwalających na przygotowanie do aktywnego oraz pełnego uczestnictwa w życiu kulturalnym, jak również do bezpośredniego obcowania z dziełami sztuki. W programie znajdują się treści kształcenia oraz procedury i warunki niezbędne do realizacji celów, metody i techniki nauczania, zagadnienia związane z dostosowaniem treści kształcenia i wymagań do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów, a także techniki kontroli i oceny.

Niniejszy program nauczania przedmiotu historia sztuki w Katolickiej Niepublicznej Ogólnokształcącej Szkole Sztuk Pięknych został opracowany w oparciu o podstawę programową kształcenia artystycznego, określoną załącznikami nr 1 i 5 do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego.

Program umożliwia również realizację podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie historii sztuki, określonej rozporządzeniem MEN z 27 sierpnia 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 977) - zakres rozszerzony do egzaminu maturalnego. Treści kształcenia umożliwiają przygotowanie ucznia zarówno do egzaminu maturalnego, jak i egzaminu dyplomowego z historii sztuki.

Program z historii sztuki dla Liceum Sztuk Plastycznych jest przewidziany 9 godzin tygodniowo nauczania w cyklu dla 4 letniego liceum plastycznego oraz 5-letniego liceum sztuk plastycznych. Proponuje się następujący rozkład godzin:

- Klasa I – 2 godziny przeznaczone na realizację zajęć w ramowym planie
- Klasa II – 2 godziny przeznaczone na realizację zajęć w ramowym planie nauczania,

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe

- Klasa III – 2 godziny przeznaczone na realizację zajęć w ramowym planie nauczania,
- Klasa IV – 3 godziny przeznaczone na realizację zajęć w ramowym planie nauczania z godzinami do dyspozycji dyrektora

Dla liceum 5 –letniego
Kl. I – 1 godz. tygodniowo
Kl. II-V – po 2 godz tygodniowo

W programie też zostały wykorzystane doświadczenia zdobyte podczas mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 16 luty-1 marca 2019, gdzie autor programu obserwował zajęcia z historii sztuki i jej zastosowania w praktycznych działaniach artystycznych. Nowości wprowadzone w programie są oznaczone kolorem zielonym lub czerwonym. Dotyczą one metodyki prowadzenia zajęć, jak też nowych zagadnień.

Treści nauczania zostały dostosowane do poziomu licealisty, tak aby rozbudzić zainteresowanie przedmiotem. Program opiera się na kanonie dzieł. Został on przygotowany przez nauczycieli historii sztuki uczących w szkołach plastycznych w całej Polsce. Kanon nie ma charakteru wiążącego, ponieważ nowoczesne nauczanie przedmiotu jakim jest historia sztuki powinno podążać w kierunku bardziej umiejętności, a nie tylko wiedzy pamięciowej. Program kładzie nacisk na rozwój indywidualności ucznia, daje możliwość rozwijania zainteresowań sztuką, kształtuje kreatywność ucznia, uwrażliwia na piękno.

Poniższy program z historii sztuki uwzględnia wymagania dla przeciętnego ucznia szkoły Liceum Plastycznego oraz wymagania dla ucznia zdolnego, o specyficznych potrzebach edukacyjnych.

II. Cele kształcenia

Celami kształcenia i wychowania uczniów w ramach przedmiotu którym jest historia sztuki są:

1. Cele ogólne:

- poznawanie roli sztuki i kultury w życiu człowieka w przeszłości, a także w życiu człowieka współczesnego
- rozumienie tekstów źródłowych oraz krytycznych
- samodzielne zdobywanie informacji na temat sztuki i jej dziejów
- rozwijanie zainteresowań sztuką
- przygotowanie ucznia do odbioru i tworzenia dzieł sztuki;
- wykształcenie potrzeby aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu kulturalnym
- stymulowanie intelektualnego i emocjonalnego rozwoju uczniów przez bezpośredni kontakt

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe

z dziełami sztuki

- rozpoznawanie podstawowych motywów ikonograficznych
- analizowanie oraz interpretowanie dzieł sztuki i tekstów kultury
- kształtowanie postawy twórczej oraz wyzwalanie inicjatywy w animowaniu społecznej aktywności kulturalnej
- poznawanie różnorodnych form aktywności twórczej
- wykształcenie /wyzwolenie/ potrzeby bezpośredniego obcowania z dziełami sztuki
- rozwijanie zdolności rozumienia przez ucznia przemian w dziejach sztuki w kontekście ich uwarunkowań kulturowych
- kształcenie umiejętności interpretowania, wartościowania oraz świadomego korzystania z szeroko pojętych zjawisk z zakresu sztuki
- uświadomienie znaczenia narodowego i regionalnego dziedzictwa kulturalnego oraz uczulenie na potrzebę ochrony tegoż dziedzictwa

2. Cele szczegółowe:

- nabywanie niezbędnej wiedzy z zakresu różnych dziedzin sztuki, kultury i zjawisk artystycznych, w tym zdobywanie samodzielnie informacji na te tematy (np. opracowaniach, mediach, encyklopediach, podręcznikach)
- poznawanie podstawowych i szczegółowych pojęć dotyczących wzajemnych relacji dzieł sztuki /funkcji, treści, formy/
- zdobywanie wiedzy na temat podstawowych technik plastycznych
- poznanie podstawowych terminów i pojęć z zakresu historii sztuki
- kształcenie umiejętności rozpoznania podstawowych motywów ikonograficznych (święci, bogowie greccy, alegorie, atrybuty)
- zrozumienie roli dzieł sztuki jako wyrazu oraz wytworu epoki, w której one powstały
- wykształcenie umiejętności charakterystyki i oceny, a także interpretacji tychże dzieł
- ćwiczenie umiejętności opisywania i analizy porównawczej dzieł z uwzględnieniem ich cech formalnych
- poznanie wiadomości o stylach, epokach, wybitnych twórcach oraz ich dziełach
- wypracowanie umiejętności klasyfikowania zjawisk kultury /rozpoznawania ich przynależności do danej epoki stylu, nurtu, konwencji, gatunku/
- poznawanie sylwetek i twórczości wybitnych mistrzów /artystów/, szkół oraz ośrodków artystycznych
- zapoznanie się z pojęciami mecenatu artystycznego, sponsoringu itp. oraz ich wpływem na kształt dzieła sztuki
- poznanie różnorodnych źródeł wiedzy o sztuce i kulturze (analizowanie i interpretowanie wybranych tekstów pisarzy, filozofów i artystów)
- zapoznanie się z najważniejszymi muzeami i zbiorami dzieł sztuki w Polsce i na świecie
- kształcenie umiejętności łączenia dzieła z miejscem, w którym się znajduje (muzea, galerie, kościoły, miasta)
- zainteresowanie bieżącymi wydarzeniami kulturalnymi związanymi ze sztuką dawną oraz współczesną, a także orientowanie się w aktualnych trendach i wydarzeniach artystycznych
- poznanie różnorodnych rodzajów zabytków, ich specyfiki oraz sposobu kontaktu z nimi, a także ich funkcjonowaniu w kulturze XXI wieku

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe

III. Opis osiągnięć ucznia na koniec etapu kształcenia

Uczeń:

- korzysta z różnych źródeł informacji o sztukach plastycznych i ich historii
- stosuje terminy i pojęcia z zakresu sztuk plastycznych
- prezentuje własne dokonania twórcze, posługując się właściwym językiem sztuki
- dokonuje ewaluacji własnej pracy
- uczestniczy w wystawach i innych wydarzeniach artystycznych
- podejmuje wyzwania, biorąc udział w różnych konkursach i przeglądach
- dokonuje chronologicznego przeglądu dziejów sztuki oraz charakterystyki poszczególnych epok, stylów, tendencji i kierunków, a także twórczości poszczególnych artystów
- dostrzega zagadnienia dotyczące historii sztuki we właściwym kontekście historycznym, kulturowym i estetycznym
- na podstawie analizy formalnej i treściowej dokonuje świadomej oceny wartości artystycznych, estetycznych oraz technicznych dzieł sztuk plastycznych; formułuje własne sądy i opinie
- potrafi analizować i interpretować teksty pisarzy, filozofów i artystów
- dba o własny rozwój, podnosi kwalifikacje i dąży do dalszego kształcenia, zdobywając wyższe umiejętności
- wymienia i rozróżnia instytucje kultury związane ze swoim zawodem.

IV. Procedury osiągania celów

Realizując program z zakresu historii sztuki można wykorzystać przeróżne sposoby i metody kierowania procesem nauczania. Można zastosować:

- wykład informacyjny, prelekcję, pogadankę, opis, anegdotę, odczyt, objaśnienie, wyjaśnienie, dyskusję
- nauczanie pojęć, praca z podręcznikiem, opis i analiza dzieła sztuki
- praca z tekstem źródłowym, uczenie się współpracy
- filmy i programy o sztuce, albumy, wystawy, prelekcje, odwiedziny w pracowni artysty, zajęcia w galerii, działania artystyczne
- pokazy, ćwiczenia, zorganizowanie własnych projektów, prac, recenzje z wystawy, itp.
- wykłady problemowe, które mogą być połączone z konwersatorium, metody aktywizujące (dyskusje – wielokrotna, panelowa, oksfordzka)

Metody te mają na celu zapoznanie uczniów z podawanymi wiadomościami z historii sztuki oraz uporządkowanie ich. Pozwalają na uczenie się podejmowania działań, na samodzielne odkrywanie swoich możliwości. Dlatego ważne są metody aktywizujące, które mają na celu rozbudzenie oraz pogłębienie zainteresowań sztuką. Przyczyniają się do zaangażowania ucznia w podejmowanie wyznaczonych mu zadań i uruchamiają jego aktywność. Pozwalają

na przyswojenie nowej wiedzy bez większych trudności. Uczą sztuki prowadzenia dyskusji i sporów, także rozwijają pomysłowość i kreatywność.

W programie wykorzystano też doświadczeni z mobilności w zakresie indywidualizacji pracy nauczyciela z uczniem zarówno tym bardzo zdolnym, jak i słabszym, tak, by pogłębiało to wiedzę zdobytą wcześniej i było pomocne w kształtowaniu myślenia czasowo-przestrzennego i przyczynowo-skutkowego. Wiąże się to z praktycznym ukierunkowaniem nauczania.

Nowością niniejszego programu, wprowadzoną jako rezultat mobilności zagranicznej kadry do Sacred Art. School we Florencji jest reorientacja metod nauczania, by z wiedzy bardziej akademickiej, preferowanej w liceach ogólnokształcących i na maturze przejść na bardzo praktyczne podejście owocujące lepszą współpracą z pozostałymi przedmiotami zawodowymi oraz bardzo konkretnymi praktycznymi wskazówkami technologicznymi, a zwłaszcza stylizacyjnymi

W wyniku projektu Modyfikacji również uległ sposób prowadzenia zajęć na wystawach czy muzeach.

Również ważnym elementem kształcenia uczniów jest przygotowanie ich do znajomości współczesnego rynku sztuki, aby mogli w nim zaistnieć po ukończeniu szkoły - na przykładzie modelu kształcenia z historii sztuki szkoły Sacred Art School Firenze.

Niezbędne warunki do realizacji programu to sala lekcyjna (pracownia) wyposażona w sprzęt audiowizualny (rzutnik multimedialny z nagłośnieniem), w komputer z dostępem do Internetu, wideotekę, bibliotekę podręczną (encyklopedie sztuki, literatura szczegółowa dotycząca epok, stylów, artystów, słowniki terminów sztuk pięknych lub słowniki plastyczne, wydawnictwa bieżące, czasopism o sztuce.

V. Wymagania edukacyjne

W przypadku przedmiotu, jakim jest historia sztuki ocena pracy i jej postępów w nauce powinna odzwierciedlać przede wszystkim stopień opanowania wiadomości, aktywność i inicjatywę podczas zajęć. Wkład pracy oraz rzetelność przy wykonywaniu zadań domowych. Każdy uczeń będzie oceniany indywidualnie, pod względem swoich możliwości, a także na tle grupy – czy umie z nią współpracować. Daje to możliwość korygowania własnych błędów i niwelować niedociągnięcia.

Ważnym zadaniem w ocenianiu ucznia jest zamiana oceniania sumującego na ocenianie kształtujące, które polega na tym, aby uczeń w trakcie realizacji materiału otrzymywał jak najczęściej informację na temat swoich postępów. Informacje powinny odnosić się do kolejnych etapów nauki i wskazywać uczniowi dalszą drogę w tym kierunku.

Ocenianie ma na celu:

- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych,
- udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju,
- motywowaniu do dalszych postępów w nauce i zachowaniu,
- przekazywanie rodzicom (opiekunom) informacji o postępach ucznia, trudnościach w nauce, zachowaniu lub wyjątkowych jego uzdolnieniach,
- umożliwienie nauczycielowi doskonalenie organizacji i metod pracy

Oceniane będą:

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe

- odpowiedzi ustne sprawdzające opanowanie danej partii materiału
- prace klasowe, testy wyboru, testy praktyczne, kartkówki
- prace domowe (np. w formie rozprawki, interpretacji, analizy, recenzji, prezentacji) – dwie w ciągu roku szkolnego
- aktywność na lekcji lub zupełny jej brak oraz niewykonywanie poleceń
- wyróżniające się wykonanie zadań domowych lub ich brak
- wykonanie zadań dodatkowych dla chętnych

Wymagania na poszczególne stopnie:

1. Ocena celująca

Uczeń otrzymuje ją za szczególnie oryginalne oraz twórcze osiągnięcia, które opierają się na gruntowanej wiedzy, czasem wykraczającej poza wymagania programowe, a także za sprawność zastosowania tych osiągnięć w praktyce. Udział w pozaszkolnych konkursach z zakresu historii sztuki. Posiada umiejętność interpretacji obrazów, rzeźb, architektury w zakresie epok, stylów, zjawisk, pojęć zapisanych w postawie programowej. Operuje fachową terminologią z zakresu historii sztuki. Umiejętnie korzysta z dodatkowych źródeł, samodzielnie ich poszukuje i prezentuje je na lekcji.

2. Ocena bardzo dobra

Uczeń otrzymuje ją za gruntowe opanowanie wiadomości i umiejętności, które są zapisanej w podstawie programowej. Także za pełną i bezbłędną odpowiedź pod względem faktograficznym, planową i spójną kompozycję, samodzielną oraz dojrzałą interpretację dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura). Trafnie /dobrze/ podane przykłady, styl swobodny, bogate słownictwo, wysoką sprawność językową.

3. Ocena dobra

Uczeń otrzymuje ją, kiedy w znacznym stopniu jego samodzielna wypowiedź zawiera wymagane wiadomości i umiejętności zapisanej w postawie programowej w zakresie epok, stylów, zjawisk, pojęć. Umie dokonać analizy dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura). Dopuszczalne są nieliczne, drugorzędne błędy, nie wymaga się wyczerpania zagadnienia, styl poprawny.

4. Ocena dostateczna

Uczeń otrzymuje ją, kiedy zna najważniejsze fakty, pojęcia, zjawisk i przykłady w sztuce, zapisane w postawie programowej oraz potrafi je umieścić w czasie i przestrzeni. Potrafi dokonać analizy dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura). Mogą wystąpić zakłócenia w kompozycji i spójności wypowiedzi, uproszczenia interpretacyjne, odtwórcze myślenie i wnioskowanie.

5. Ocena dopuszczająca

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe

Uczeń otrzyma ją za to, iż wykazał znajomość zjawisk i kierunków w sztuce zapisanych w postawie programowej. Umie wymienić najważniejszych artystów. Ma braki w opanowaniu umiejętności i wiadomości zawartych w podstawie programowej, jego odpowiedź jest niepełna oraz spłycona. Dopuszczalne są; nieporadne konstrukcje zdaniowe, brak spójności, chaotyczność, ubogie słownictwo. Uczeń przy pomocy nauczyciela zasadniczo udziela odpowiedzi na postawione pytania.

6. Ocena niedostateczna

Uczeń otrzymuje ją wtedy, gdy jego wypowiedź nie spełnia wymogów oceny pozytywnej – wymagań koniecznych tzw.: brak odpowiedzi, nieznajomość najważniejszych zjawisk i kierunków w sztuce, zapisanych w postawie programowej. Odpowiedź nie na temat, odpowiedź poniżej wymogów określonych na ocenę dopuszczającą.

VI. Materiał nauczania i opis osiągnięć uczniów

Rozkład materiału z przedmiotu HISTORIA SZTUKI do klasy I Liceum Plastycznego

Temat	Materiał nauczania (treści)	Osiągnięcia ucznia (umiejętności)	Środki dydaktyczne, metody i techniki pracy, wskazówki
Wstęp do historii sztuki	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja pracy ucznia - podanie bibliografii - definiowanie pojęć: cywilizacja, kultura, sztuka, piękno, dzieło sztuki - pojęcia i terminy z zakresu historii sztuki - forma dzieła sztuki oraz jej elementy: funkcja, treść, temat - techniki malarskie i graficzne - zagadnienia w malarstwie - kompozycja, ikonografia, perspektywa i jej rodzaje, kolor, światłocień, tematy: portret, akt, pejzaż, martwa natura, itp. - zagadnienia dotyczące architektury: układ przestrzenny, plan, bryła, dekoracja - wiadomości z zakresu rzeźby: temat, bryła, kompozycja, faktura - chronologia dziejów sztuki - charakterystyka stylów i kierunków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi zdefiniować pojęcia: cywilizacja, kultura, sztuka, piękno, dzieło sztuki - zna pojęcia i terminy z zakresu historii sztuki - rozumie co to jest forma dzieła sztuki oraz jej elementy: funkcja, treść, temat - zna techniki malarskie i graficzne - rozumie i stosuje zagadnienia: kompozycja, ikonografia, perspektywa i jej rodzaje, kolor, światłocień, tematy: portret, akt, pejzaż, martwa natura, itp. - umie opisać budowę dzieła sztuki w architekturze: układ przestrzenny, plan, bryła, dekoracja - rozumie i stosuje wiadomości dotyczące rzeźby: temat, bryła, 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie rysują np. różne rodzaje perspektyw</p> <p>przygotowują prezentacje – np. mój święty patron itp.</p> <p>rysują różne typy planów architektonicznych</p> <p>przygotowują manualnie lub wykonują prezentacje dotyczące technika malarskich</p>

		kompozycja, faktura - zna i umie przedstawić chronologię dziejów sztuki - potrafi dokonać charakterystyki stylów i kierunków w sztuce	na podstawie wybranego, dowolnego dzieła przygotowują jego dokładną analizę w grupach
Ochrona dóbr kultury w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - tradycja kulturowa - kultura i poczucie tożsamości narodowej - specyfikacja i rodzaje zabytków - ustawa o ochronie dóbr kultury w Polsce - polskie obiekty na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO - najważniejsze muzea i zbiory sztuki na świecie i w Polsce - twórczość artystyczna i naukowa prawnie chroniona – prawo autorskie w Polsce - pojęcia: muzeum, galeria, BWA, wernisaż 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi określić co to jest tradycja kulturowa oraz kultura i poczucie tożsamości narodowej - przedstawić specyfikację i rodzaje zabytków - zna i umie streścić ustawę o ochronie dóbr kultury - potrafi wymienić najważniejsze polskie obiekty na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO - zna i umie wymienić najważniejsze muzea i zbiory sztuki na świecie i w Polsce - zna i wie kiedy należy stosować prawo autorskie w Polsce - umie zdefiniować pojęcia: muzeum, galeria, wernisaż - rozumie i umie stosować słownictwo właściwe dla historii sztuki 	<p>wykład informacyjny,</p> <p>Muzea na świecie – film na CD, Internet, prezentacje</p> <p>Uczniowie przygotowują i omawiają w ramach pracy domowej najważniejsze muzea światowe i polskie</p>

<p>Sztuka prehistoryczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i geografia sztuki prehistorycznej - powstanie i przemiany sztuki na tle ówczesnych warunków bytowych - malarstwo (Lascaux, Altamira), ceramika, rzeźba oraz początki architektury (Stonehenge) - hipotezy i próby interpretacji sztuki prehistorycznej - sztuka prehistoryczna w Polsce (Biskupin) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi przedstawić chronologię i geografie sztuki prehistorycznej - rozumie powstanie i przemiany sztuki na tle ówczesnych warunków bytowych - potrafi omówić i scharakteryzować malarstwo, ceramikę, rzeźbę oraz początki architektury - umie przedstawić hipotezy i próby interpretacji sztuki prehistorycznej - zna i umie scharakteryzować sztukę prehistoryczną w Polsce oraz wymienić jej zabytki 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na podstawie wybranego dzieła przygotowują jego analizę, w ramach pracy domowej</p>
<p>Sztuka starożytnej Mezopotamii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - geografia i uwarunkowania naturalne kształtujące charakter sztuki - kultura i religia – jej wpływ na sztukę - sztuka sumeryjsko-akadyjska (pismo klinowe, rzeźba, architektura, zgguraty) - sztuka babilońska (Kodeks Hammuabiego, architektura – świątynie, pałace) - sztuka asyryjska (reliefy, pałace) - wpływ sztuki Wschodu na późniejszą sztukę europejską 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi opisać położenie geograficzne i chronologię dziejów Starożytnej Mezopotamii - zna i umie przedstawić warunki rozwoju sztuki (ustrój i religia) - potrafi omówić oraz dokonać analizy porównawczej poszczególnych okresów: sumeryjsko-akadyjskiego, babilońskiego, asyryjskiego 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie rysują i opisują ziggurat omawiają w grupach wspólne cechy i różnice sztuki mezopotamskiej</p>

		- rozumie i umie przedstawić wpływ sztuki Wschodu na późniejszą sztukę europejską	poszczególnych jej okresach
Sztuka starożytnego Egiptu	<ul style="list-style-type: none"> - geografia i uwarunkowania naturalne - ogólna chronologia sztuki egipskiej - odkrycia archeologiczne - kultura, religia, podział społeczeństwa – ich wpływ na sztukę - rozwój architektury sepulkralnej (grobowce: mastaby, piramidy, grobowce skalne) i sakralnej (świątynie – np. Edfu) - rzeźba i płaskorzeźba – pojęcie kanonu - malarstwo w st. Egipcie – kompozycja ściany, kanon, kolorystyka - epizod amarneński (Echnaton – zerwanie z idealizującą konwencją portretu królewskiego) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie omówić geografię i uwarunkowania naturalne - potrafi przedstawić ogólną chronologię sztuki egipskiej oraz ważniejsze odkrycia archeologiczne - zna i umie przedstawić warunki rozwoju sztuki (ustrój i religia) - umie opisać rozwój architektury sepulkralnej i sakralnej, podać jej przykłady - zna i umie przedstawić rozwój rzeźby i malarstwa egipskiego oraz dokonać analizy poszczególnych dzieł i ich związków pomiędzy nimi - umie zastosować pojęcia: kanon, kompozycja ściany – układ pasowy, kolorystyka - potrafi opisać zmiany w sztuce podczas rządów Echnatona oraz umie wskazać jakie one miały znaczenie dla sztuki egipskiej 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Pokaz filmu o sztuce egipskiej</p> <p>Uczniowie rysują plan i przekrój świątyni w Edfu</p> <p>omawiają w grupach charakterystyczne cechy malarstwa egipskiego – układ kompozycyjny, kanon, kolorystykę</p>

<p>Sztuka egejska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sztuka minojska (malowidła ścienne) - sztuka kretańska (pałac w Knossos – architekta, freski, figurki gliniane, naczynia) - sztuka mykeńska (groby szybowe, pałac – Mykeny, freski) - odkrycia archeologiczne (Evans) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie podać chronologię i dokonać charakterystyki sztuki: minojskiej, kretańskiej, mykeńskiej - zna i potrafi wykazać różnice i wspólne cechy oraz powiązania tych sztuk - zna i umie wymienić najważniejsze odkrycia archeologiczne oraz zabytki i odnaleźć w dziełach wartości uniwersalne 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p>
<p>Sztuka starożytnej Grecji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - warunki powstania i rozwoju sztuki starożytnej Grecji - czynniki geograficzne i historyczne - czynniki religijne oraz filozoficzne poglądy na sztukę - estetyka – ewolucja pojęć w różnych okresach - architektura starożytnej Grecji – powstanie i rozwój: grecka kolumna, świątynia (np. Partenon), teatr, budowle użyteczności publicznej, - rozwój urbanistyki – planowe założenia miejskie np. Pergamon - Grecka rzeźba okresu: archaicznego, klasycznego, hellenistycznego – relief i płaskorzeźba, posąg, - rzeźbiarze: Fidiasz, Poliklet, Praksyteles, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić chronologiczne ramy dziejów sztuki starożytnej Grecji - umie omówić wpływ czynników geograficznych, historycznych, religijnych na sztukę - przedstawić i scharakteryzować poglądy filozoficzne i estetyczne Greków na sztukę - rozumie i umie scharakteryzować architekturę: grecką kolumnę – porządku, świątynie, teatr, budowle użyteczności publicznej - przedstawić rozwój urbanistyki - zna i umie zaprezentować rzeźbę 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Pokaz filmu o sztuce greckiej</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej rysują porządki architektoniczne: dorycki, joński, koryncki</p>

	<p>Lizyp, Skopas grupy rzeźbiarskie, oddziaływanie rzeźby greckiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasady kompozycji klasycznej - malarstwo wazowe – style: geometryczny, orientalizujący, czarnofigurowy, czerwonofigurowy 	<p>grecką okresu: archaicznego, klastycznego, hellenistycznego oraz potrafi dokonać analizy porównawczej tych okresów i występujący dzieł</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie podać zasady kompozycji klasycznej oraz je zastosować - potrafi scharakteryzować oraz omówić style w malarstwie wazowym: : geometryczny, orientalizujący, czarnofigurowy, czerwonofigurowy - umie i potrafi odnaleźć w dziele sztuki wartości uniwersalne 	<p>Uczniowie sami wybierają dowolne dzieło sztuki i przygotowują jego dokładną analizę, w ramach pracy domowej</p>
Sztuka etruska	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i geografia rozwoju sztuki etruskiej - architektura i urbanistka - malarstwo, rzeźba i rzemiosło artystyczne - indywidualizm sztuki etruskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie podać chronologię i dokonać charakterystyki rozwoju sztuki etruskiej - zna i umie omówić architekturę oraz urbanistykę, podając odpowiednie przykłady - rozumie i umie przedstawić i dokładnie scharakteryzować: malarstwo, rzeźbę i rzemiosło artystyczne sztuki etruskiej, na podstawie wybranych dzieł - potrafi wykazać indywidualizm 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p>

		sztuki etruskiej oraz jej wartości ponad czasowe	
Sztuka starożytnego Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> - kultura starożytnego Rzymu i jej przemiany na przestrzeni terytorialnej i czasowej - tradycje sztuki etruskiej i greckiej - architektura i urbanistyka; materiał, nowe konstrukcje oraz forma - rozwój architektury świeckiej: bazylika, teatr, amfiteatr, cyrk, termy, akwedukty, pałace, domy prywatne - architektura sakralna; świątynie (np. Panteon) - rzeźba – portret, relief, rzeźba pomnikowa, kopie posągów greckich - malarstwo - ewolucja dekoracji ściennej; freski pompejańskie, mozaika, enkaustyka - odkrycia archeologiczne; Pompeje i Herkulanum, jako pomnik świata antycznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie omówić chronologiczne ramy dziejów sztuki starożytnego Rzymu oraz jej przemiany na przestrzeni terytorialnej i czasowej - umie wykazać tradycje sztuki etruskiej i greckiej - zna i umie omówić architekturę: świecką i sakralną oraz urbanistykę, podając odpowiednie przykłady oraz dokonując ich analizy - umie przedstawić i scharakteryzować rodzaje rzeźby: portret, relief, rzeźba pomnikowa, kopie posągów greckich oraz je przeanalizować - zna i umie przedstawić rozwój malarstwa rzymskiego oraz jego rodzaje: freski pompejańskie, mozaika, enkaustyka, a także dokonać analizy poszczególnych dzieł i ich - wie i potrafi omówić odkrycia archeologiczne dotyczące Pompei i Herkulanum 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie przygotowują analizę porównawczą pomiędzy rzeźbą grecką, a rzymską, wykazując cechy wspólne i różnice – w ramach lekcji</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej rysują rzymskie porządki architektoniczne</p>

		oraz odnaleźć w dziełach wartości uniwersalne	
Sztuka wczesnochrześcijańska	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i zasięg sztuki wczesnochrześcijańskiej - kultura i religia antycznego Rzymu a religia chrześcijańska - architektura; geneza, forma oraz symbolika bazyliki wczesnochrześcijańskiej, groby - malarstwo katakumbowe - rzeźba; reliefy na sarkofagach (typy) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić chronologię i zasięg sztuki wczesnochrześcijańskiej - umie wykazać różnice między kulturą i religią antycznego Rzymu, a religią chrześcijańską oraz wyodrębnić cechy wspólne i wpływy w sztuce - zna i umie omówić rozwój architektury tj.: genezę, formę oraz symbolikę bazyliki wczesnochrześcijańskiej, groby - wie i potrafi przedstawić malarstwo katakumbowe oraz odczytać i zinterpretować sceny, a także podstawową symbolikę - umie dokonać analizy oraz przeprowadzić interpretację rzeźby wczesnochrześcijańskiej 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie wyszukują cechy wspólne w dziełach wczesnochrześcijańskich i rzymskich, a następnie omawiają je, wykazując wpływ kultury antycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - w ramach lekcji
Sztuka bizantyjska	<ul style="list-style-type: none"> - postanie i zasięg sztuki bizantyjskiej - rola dworu i kościoła w rozwoju sztuki - architektura; materiał, konstrukcja, forma - ewolucja architektury sakralnej; np. Hagia Sophia, San Vitale, San Apollinare Nuovo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie omówić powstanie i zasięg sztuki bizantyjskiej - potrafi przedstawić rolę dworu i kościoła w rozwoju sztuki 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - malarstwo; ikona, przedstawienia ikonograficzne, mozaika - ikonostas – forma i funkcja - ekspansja i tradycje kultury bizantyjskiej oraz jej wpływ na sztukę europejską 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie i umie scharakteryzować architekturę (materiał, konstrukcja, forma) oraz prześledzić ewolucję architektury sakralnej na przykładach: Hagia Sophia, San Vitale, San Apollinare Nuovo - umie przedstawić rozwój malarstwa bizantyjskiego (ikona, przedstawienia ikonograficzne, mozaika), a także dokonać analizy poszczególnych dzieł - wie jaką funkcję pełni ikonostas oraz umie przeanalizować jego formę - zna i umie przedstawić oraz określić przebieg ekspansji sztuki bizantyjskiej, a także jej wpływ na sztukę europejską 	<p>Uczniowie mają zajęcia w Muzeum Okręgowym W Nowym Sączu – w dziale prezentującym sztukę cerkiewną</p> <p>rysują plany świątyń Hagia Sophia, San Vitale,</p> <p>w grupach przygotowują i omawiają w jaki sposób sztuka bizantyjska w płynęła na sztukę europejską</p>
Sztuka Islamu	<ul style="list-style-type: none"> - zasięg czasowy i terytorialny - religia Mahometa i jej wpływ na sztukę - architektura; konstrukcja – np. sklepienie stalaktytowe, łuki, forma architektoniczna- meczet, minaret - analiza wybranych przykładów architektury sakralnej i świeckiej: np. Kordowa – Wielki Meczet, Grenada, Alhambra – Dziedziniec Lwów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie podać zasięg czasowy i terytorialny sztuki islamskiej oraz dokonać charakterystyki jej rozwoju - zna i umie omówić religię Mahometa i jej wpływ na sztukę - rozumie i umie przedstawić architekturę: konstrukcja – 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej rysują ornamenty: arabeskę,</p>

	- ornamenty: arabeska, maureska	sklepienie stalaktytowe, łuki, forma architektoniczna- meczet, minaret - umie dokonać analizy wybranych przykładów architektury sakralnej i świeckiej: np. Kordowa – Wielki Meczet, Grenada, Alhambra – Dziedziniec Lwów - wie i umie rozpoznać oraz nazwać ornamenty w sztuce islamskie - arabeska, maureska	maureską oraz głowice kolumn: np. stalaktytowa
Sztuka wczesnego średniowiecza	- źródła i warunki rozwoju - okres wędrówki Ludów i tworzenie się pozaantycznej cywilizacji europejskiej - chrystianizacja Europy - miniatura iroszkodzka	Uczeń: - wie i umie przedstawić źródła i warunki rozwoju sztuki średniowiecznej - umie chronologicznie omówić – okres wędrówki Ludów oraz tworzenie się pozaantycznej cywilizacji europejskiej - zna i umie przedstawić dzieje chrystianizacja Europy - umie określić i wskazać typowe cechy miniatury iroszkodzkiej	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet
Sztuka przedromańska	- zasięg terytorialny i czasowy sztuki - renesans karoliński - sztuka ottońska	Uczeń: - wie i potrafi omówić zasięg terytorialny oraz czasowy sztuki	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z

	<ul style="list-style-type: none"> - analiza wybranych przykładów: np. Akwizgran, Sankt Gillen, Fulda - malarstwo kodeksowe, rzemiosło artystyczne 	<p>przedromańskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie przedstawić i przeanalizować sztukę: karolińską, ottońską na przykładzie wybranych dzieł - umie scharakteryzować malarstwo kodeksowe oraz rzemiosło artystyczne, a także dokonać analizy poszczególnych dzieł i wykazać związki pomiędzy nimi a kulturą powyższych okresów 	<p>albumu, Internet</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej rysują plan kaplicy w Akwizgranie</p>
Sztuka romańska w Europie	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i geografia pierwszego stylu w sztuce europejskiej - warunki rozwoju sztuki - uniwersalizm - architektura; materiał, konstrukcja (sklepienia: kolebkowe, krzyżowe; gurty), forma, funkcja, plany i przekroje - kościół romański z zewnątrz i wewnątrz, fasada, portal, podstawowe formy architektoniczne, kościoły pielgrzymkowe i klasztory - szkoły architektury romańskiej we Francji: burgundzka, północna, owernijska, poitierska, akwitańska, langwedocka, prowansalska, normandzka; analiza porównawcza wybranych przykładów, np. Cluny, Clermont-Ferrand, Poitiers, Perigueux, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić chronologię i geografie stylu romańskiego w sztuce europejskiej - umie opisać warunki rozwoju sztuki i wykazać jej uniwersalne wartości - rozumie i potrafi omówić architekturę tego okresu -w tym: materiał, konstrukcję, formę, funkcję, plany i przekroje, również opisać i dokonać analizy kościoła romańskiego z zewnątrz oraz wewnątrz, fasadę, portal, podstawowe formy 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Regiony Francji – film na CD, Internet</p> <p>Uczniowie w formie prezentacji przygotowują wybrane zagadnienia z architektury romańskiej w Niemczech, Anglii, Hiszpanii i Włoch – prezentują i omawiają je</p>

	<p>Moissac, Agouleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - architektura romańska w Anglii, Niemczech, Hiszpanii, we Włoszech - rzeźba; treść, funkcja (biblia pauperum), forma (prawo ram), analiza wybranych przykładów rzeźby portalowej; krucyfik, Tronująca Madonna - malarstwo monumentalne i miniaturowe .. - ikonografia średniowieczna – tematy oraz wzorce - zakony – ich rola w rozpowszechnianiu wzorców sztuki. - rzemiosło artystyczne	<p>architektoniczne, kościoły pielgrzymkowe i klasztory</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie zaprezentować szkoły architektury romańskiej we Francji - burgundzka, północna, owernijska, poitierska, akwitańska, langwedocka, prowansalska, normandzka oraz umie dokonać analizy porównawczej tych szkół na wybranych przykładach - wie i potrafi przedstawić charakterystyczne cechy architektury romańskiej w Anglii, Niemczech, Hiszpanii, we Włoszech, a także wskazać wspólne cechy i różnice - zna i umie zaprezentować rzeźbę romańską (treść, funkcja, forma) oraz potrafi dokonać jej analizy porównawczej i wykazać wspólne wartości uniwersalne - wie i potrafi omówić malarstwo monumentalne i miniaturowe oraz odczytać i zinterpretować sceny, a także symbolikę - zna i potrafi rozpoznać oraz zinterpretować tematy w ikonografii średniowiecznej	<p>na lekcji</p>
--	---	---	------------------

		<ul style="list-style-type: none"> - wie i umie wyjaśnić rolę zakonów w rozpowszechnianiu wzorców sztuki. - umie scharakteryzować rzemiosło artystyczne - potrafi wymienić typowe dla stylu zabytki - umie wskazać związki pomiędzy dziełem sztuki a kulturą epoki 	
Sztuka przedromańska i romańska w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - periodyzacja, tło historyczno-społeczne i religijne - architektura okresu przedromańskiego; palatia rotundy - rozwój architektury romańskiej; analiza przestrzeni, konstrukcji, i formy wybranych przykładów: Tum pod Łęczycą, Czerwińsk, Strzelno, św. Andrzeja w Krakowie - rzeźba – ikonografia, forma plastyczna rzeźby architektonicznej - rzemiosło artystyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić periodyzację, tło historyczno-społeczne i religijne - umie i rozumie architekturę okresu przedromańskiego (palatia rotundy) - umie omówić rozwój architektury romańskiej, przeprowadzić analizę przestrzeni, konstrukcji, i formy wybranych przykładów: Tum pod Łęczycą, Czerwińsk, Strzelno, św. Andrzeja w Krakowie - zna i umie zaprezentować rzeźbę romańską (ikonografię, formę plastyczną rzeźby architektonicznej) oraz potrafi dokonać jej analizy 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie wyszukują w ramach pracy domowej zabytki sztuki przedromańskiej i romańskiej w swoim mieście, regionie – następnie przedstawiają i omawiają na lekcji</p>

		<p>porównawczej i wykazać cechy wspólne dla stylu</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie scharakteryzować rzemiosło artystyczne - potrafi wymienić typowe dla stylu zabytki - umie wskazać związki pomiędzy dziełem sztuki a kulturą epoki 	
Sztuka gotycka w Europie	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i zasięg stylu - uwarunkowania historyczne, społeczne oraz ideowe - odmienność architektury gotyckiej – rozwój sklepień, zasady konstrukcji, bryła i przestrzeń - narodowe odmiany sakralnej architektury gotyckiej w Europie: Francja (szkoły: północna, szampańska, normandzka, burgundzka, zachodnia i południowa), Anglia, Niemcy, Czechy, Italia. - miasto staje się potęgą kulturotwórczą – warsztaty cechowe - miasto i zamek w okresie gotyku – ogólna charakterystyka na wybranych przykładach; np. Awinion, Tarasconie, Carcassonne, Leuven, Kolonia, Norymberga, Florencja, Praga - rzeźba; architektoniczna, nagrobkowa, figuralna (realizm, mistycyzm, symbol, ekspresja) - rozwój ołtarza – ołtarze szafiaste; dyptyk, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić chronologię i zasięg stylu gotyckiego w Europie - wie i potrafi omówić uwarunkowania historyczne, społeczne oraz ideowe - potrafi wykazać odmienność architektury gotyckiej w tym – rozwój sklepień, zasady konstrukcji, bryła i przestrzeń - zna i umie wymienić oraz rozróżnić narodowe odmiany sakralnej architektury gotyckiej w Europie: Francja (szkoły: północna, szampańska, normandzka, burgundzka, zachodnia i południowa), Anglia, Niemcy, Czechy, Italia. - rozumie i umie podać przyczyny rozwoju miast, które stają się 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie w formie prezentacji przygotowują poszczególne szkoły architektury gotyckiej we Francji – przedstawiają i omawiają je na lekcji, porównując ze szkołami w okresie romańskim</p> <p>Uczniowie wyszukują cechy wspólne, różnice oraz ciągłość wzorców w</p>

	<p>tryptyk, poliptyk</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój malarstwa; tablicowe, miniaturowe, ścienne - sztuka dworska tzw. Gotyku międzynarodowego - rzemiosło artystyczne – wybrane przykłady: np. Limoges – emalierstwo; złotnictwo – kielichy, monstrancje, tkactwo	<p>potęgą kulturotwórczą (w tym rolę warsztatów cechowych) oraz dokonać charakterystyki na wybranych przykładach; np. Awinion, Tarasconie, Carcassonne, Leuven, Kolonia, Norymberga, Florencja, Praga</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie zaprezentować rzeźbę gotycką: architektoniczną, nagrobkową, figuralną – wykazać jej cechy (realizm, mistycyzm, symbol, ekspresja) oraz potrafi dokonać jej analizy porównawczej i wskazać cechy wspólne dla stylu oraz wartości uniwersalne - umie wyjaśnić genezę rozwoju ołtarza gotyckiego - wie i potrafi omówić malarstwo tablicowe, miniaturowe, ścienne oraz odczytać i zinterpretować sceny, a także symbolikę - umie podać cechy charakterystyczne sztuki dworskiej tzw. Gotyku międzynarodowego - potrafi scharakteryzować rzemiosło artystyczne, a także dokonać analizy wybranych	<p>dziełach gotyckich i romańskich, a następnie omawiają je - w ramach lekcji</p>
--	--	--	---

		<p>przykładów (Limoges – emalierstwo; złotnictwo – kielichy, monstrancje, tkactwo) i wykazać związki pomiędzy nimi a kulturą epoki</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie wymienić typowe dla stylu zabytki - potrafi odnaleźć występujące w dziele sztuki środki artystyczne charakterystyczne dla danej szkoły i epoki 	
Sztuka gotycka w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - periodyzacja oraz tło historyczno-społeczne - lokalne odmiany architektury sakralnej – analiza przestrzeni, konstrukcji, formy na wybranych przykładach – Kraków, Sandomierz, Wiślica, Wrocław, Gniezno, Poznań, Toruń, Pelplin, Oliwa, Gdańsk - architektura świecka; miasta i zamki; mecenat Kazimierza Wielkiego - rozwój rzeźby; architektonicznej, nagrobkowej, figuralnej; style- miękki, łamany - ołtarz Mariacki Wita Stwosza; analiza ikonografii i formy plastycznej - rozwój malarstwa; tablicowe, ścienne /wpływy włoskie, bizantyjsko-ruskie/ - szkoła sądecko-krakowska; poglądy, spory i ustalenia - rzemiosło artystyczne; wybrane przykłady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić periodyzację, tło historyczno-społeczne w średniowiecznej Polsce - wie i potrafi scharakteryzować lokalne odmiany architektury sakralnej, dokonać analizy przestrzeni, konstrukcji, formy na wybranych przykładach – Kraków, Sandomierz, Wiślica, Wrocław, Gniezno, Poznań, Toruń, Pelplin, Oliwa, Gdańsk - rozumie i umie podać przyczyny rozwoju architektury świeckiej (miasta, zamki) raz wykazać szczególnie wkład mecenatu Kazimierza Wielkiego 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Zabytki sztuki polskiej – CD, Internet</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej dokonują opisu i analizy wybranego zabytku architektury gotyckiej w Polsce</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej mają</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - zna i umie zaprezentować rzeźbę gotycką w Polsce: architektoniczną, nagrobkową, figuralną oraz style- miękki, łamany) i potrafi dokonać jej analizy porównawczej i wskazać cechy wspólne dla stylu oraz wartości uniwersalne - potrafi omówić powstanie ołtarza mariackiego Wita Stwosza przeprowadzić analizę ikonograficzną i formy plastycznej - rozumie i umie przestawić rozwój malarstwa tablicowego, ściennego oraz wskazać wpływy włoskie, bizantyjsko-ruskie - umie opisać cechy szkoły sądecko-krakowskiej oraz zna poglądy, spory i ustalenia na jej temat - potrafi scharakteryzować rzemiosło artystyczne, a także dokonać analizy wybranych przykładów - umie wymienić typowe dla stylu zabytki - potrafi odnaleźć występujące w dziele sztuki środki artystyczne	za zadanie wyszukać w dostępnej literaturze wiadomości o szkole sądecko-krakowskiej oraz przedstawić je na lekcji - dyskusja
--	--	---	--

		charakterystyczne dla danej szkoły i epoki	
Zajęcia pozaszkolne	<ul style="list-style-type: none"> - wyjścia do Muzeum - wyjścia na wystawy - zajęcia w Galerii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie gdzie znajdują się muzea, galerie, placówki kulturalne na terenie miasta, jakie posiadają profile swojej działalności - zapoznaje się z najnowszymi trendami panującymi w sztuce oraz ma możliwość poznania artystów -w muzeum może oglądać wystawy historyczne - przekrojowe lub wycinkowe dotyczące danej epoki, stylu; wystawy tematyczne pokazujące twórczość znanego artysty itp. - umie zdefiniować pojęcia: muzeum, galeria, wernisaż 	<p>Uczniowie przygotowują recenzję z oglądanej wystawy w ramach pracy domowej</p> <p>Uczniowie śledzą bieżące wydarzenia artystyczne związane ze sztuką w TV, prasie, Internecie i omawiają je na lekcji</p>

Rozkład materiału z przedmiotu HISTORIA SZTUKI do klasy II Liceum Plastycznego

			Środki dydaktyczne,
--	--	--	----------------------------

Temat	Materiał nauczania (treści)	Osiągnięcia ucznia (umiejętności)	metody i techniki pracy, wskazówki
Między gotykiem a renesansem	<ul style="list-style-type: none"> - malarstwo XIII , XIV i XV wieku - Włochy; szkoły – sienneńska, florencka - przełomowa rola malarstwa Giotto, analiza ikonografii i formy - Niderlandy; Jan van Eyck, Bosch, Bruegel, van der Weyden, Memling; analiza kompozycji oraz ikonografii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi omówić malarstwo XIII , XIV i XV wieku - umie przedstawić oraz określić cechy charakterystyczne malarstwa włoskiego prezentując szkoły – sienneńską, florencką - rozumie przełomową rolę malarstwa Giotto oraz umie dokonać analizy ikonografii i formy - zna i umie przedstawić malarstwo niderlandzkie, jego przedstawicieli: Jan van Eyck, Bosch, Bruegel, van der Weyden, Memling, także dokonać analizy ich dzieł pod kątem kompozycji oraz ikonografii 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Wielcy artyści- film na CD, Internet</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej dokonują analizy wybranego dzieła malarzy włoskich i niderlandzkich</p>
Renesans w Europie	<ul style="list-style-type: none"> - warunki rozwoju, zasięg - znaczenie terminu „renesans” i jego linie kierunkowe, stosunek renesansu do antyku, renesans a chrześcijaństwo, poszukiwanie piękna, człowiek jako centrum zainteresowań, pojęcie artysta” i jego dzieła, dialog z naturą - Italia kolebką renesansu; rozwój nowożytnych miast, nowożytnej nauki (filozofia, uniwersytety, druk, grafika) - podział kościoła chrześcijańskiego; reformacja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> -zna i umie przedstawić warunki rozwoju, oraz zasięg sztuki renesansowej - umie wyjaśnić znaczenie terminu „renesans” i jego linie kierunkowe, stosunek renesansu do antyku, renesans a chrześcijaństwo, poszukiwanie piękna, człowiek jako centrum 	<p>Wykład informacyjny Praca w grupach</p>

	<p>i początki kontreformacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - mecenat artystyczny i jego wpływ na kształt dzieła 	<p>zainteresowań, pojęcie artysty” i jego dzieła, dialog z naturą</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie i potrafi omówić ; rozwój nowożytnych miast, nowożytnej nauki (filozofia, uniwersytety, druk, grafika) - umie wyjaśnić przyczyny podziału kościoła chrześcijańskiego oraz reformację i początki kontreformacji - zna pojęcie mecenatu artystycznego i jego wpływu na kształt dzieła - umie wymienić typowe dla stylu zabytki - potrafi odnaleźć występujące w dziele sztuki środki artystyczne charakterystyczne dla danej szkoły i epoki 	
<p>Renesans we Włoszech</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sytuacja kulturalna Włoch – czynniki historyczne, gospodarcze i społeczne - Florencja kolebką wczesnego renesansu (XV w) - architektura; przestrzeń, konstrukcja, forma, ornamentyka - architekci: Brunelleschi, Alberti i ich dzieła - rozwój rzeźby: Brunelleschi, Giberti, Donatello, Verrocchio - przeobrażenia malarstwa florenckiego: Masaccio, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna sytuację kulturalną Włoch oraz czynniki historyczne, gospodarcze i społeczne - umie scharakteryzować architekturę wczesnego renesansu, dokonać analizy przestrzeni, konstrukcji, formy, ornamentyki na wybranych przykładach oraz potrafi wymienić 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Wielcy artyści – film na CD, Internet</p>

	<p>Mantegna, dela Francesca, Ghirlandaio, Boticelli</p> <ul style="list-style-type: none"> - Savonarola i reakcja przeciw świeckości – konsekwencje wystąpienia - Rzym centrum dojrzałego renesansu (XVI w.) - architektura; Bramante, Palladio (wzory antyczne), Michał Anioł - intelektualno-badawczy charakter malarstwa i jego przeobrażenia – perspektywa (linearna i powietrzna), tematyka świecka, mitologiczna, biblijna) - wielkie indywidualności; Leonardo da Vinci (sfumato), Rafael (synteza), Michał Anioł (dramatyzm) - szkoła wenecka; Giorgione, Tycjan, Tintoretto, Veronese - wielcy koloryści oraz ich rola dla późniejszego malarstwa europejskiego - manieryzm w sztuce włoskiej – ostatnia faza renesansu; odejście od założeń, pojawienie się nowych prądów 	<p>wybitnych architektów: Brunelleschi, Alberti i ich dzieła</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie i umie przestawić rozwój rzeźby wczesnego renesansu, wymienić znanych rzeźbiarzy: Brunelleschi, Giberti, Donatello, Verrocchio, ich dzieła oraz potrafi dokonać analizy porównawczej i wskazać cechy wspólne dla stylu - umie scharakteryzować przeobrażenia malarstwa florenckiego, wskazać przedstawicieli: Masaccio, Mantegna, dela Francesca, Ghirlandaio, Boticelli, a także dokonać analizy porównawczej ich dzieł i wskazać cechy wspólne dla stylu - potrafi wyjaśnić przyczyny wystąpienia Savonaroli oraz reakcję przeciw świeckości - umie określić i podać cechy dojrzałego renesansu - rozumie i umie przestawić rozwój architektury dojrzałego renesansu, wymienić znanych architektów: Bramante, Palladio (wzory antyczne), Michał Anioł, ich dzieła oraz dokonać analizy 	<p>Uczniowie przygotowują w formie referatów oraz prezentacji „Życie i twórczość wybitnych artystów - ich wkład w rozwój sztuki”</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentacja na lekcji
--	--	---	--

		<p>porównawczej i wskazać cechy wspólne dla stylu oraz związki z innymi kulturami</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie wykazać intelektualno-badawczy charakter malarstwa renesansowego i jego przeobrażenia – perspektywa (linearna i powietrzna), tematyka świecka, mitologiczna, biblijna) - wie i potrafi wymienić wielkie indywidualności: Leonardo da Vinci (sfumato), Rafael (synteza), Michał Anioł (dramatyzm), omówić charakterystyczne cechy twórczości tych wybitnych artystów oraz dokonać analizy dzieł po względem struktury, formy i treści -umie zaprezentować szkołę wenecką: Giorgione, Tycjan, Tintoretto, Veronese, dokonać charakterystyki ich twórczości oraz wykazać wielki wpływ kolorystów na rozwój późniejszego malarstwa europejskiego - potrafi omówić zamiany w sztuce włoskiej zachodzące w ostatniej fazie renesansu – manieryzmie, tj. odejście od założeń oraz wskazać pojawienie się nowych prądów	
--	--	--	--

<p>Renesans w Niemczech</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sytuacja społeczno-historyczna - wpływ reformacji na rozwój kultury i sztuki - Albrecht Dürer –wybitny artysta; analiza treści i formy dzieł - ogólna charakterystyka twórczości – Cranach, Holbein, Baldung, Altdorfer, Grünewald 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi dokonać analizy sytuacji społeczno-historycznej w Niemczech - umie omówić wpływ reformacji na rozwój kultury i sztuki - potrafi przedstawić sylwetkę Albrechta Dürera, dokonać analizy treści i formy jego dzieł oraz wskazać cechy wspólne dla stylu - zna i umie wymienić znanych malarzy niemieckich: – Cranach, Holbein, Baldung, Altdorfer, Grünewald, omówić charakterystyczne cechy twórczości tych wybitnych artystów oraz dokonać analizy dzieł po względem struktury, formy i treści oraz wskazać cechy wspólne i różnice w stosunku do malarstwa włoskiego 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej dokonują analizy wybranych dzieł malarzy niemieckich i porównują z dziełami artystów włoskich</p>
<p>Renesans we Francji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - specyfika i odmienność architektury francuskiej; architektura rezydencjonalna; Ambois, Chambord, Chenonceaux - malarstwo – szkoła z Fontainebleau 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie i umie przedstawić specyfikę i odmienność architektury francuskiej - umie scharakteryzować architekturę rezydencjonalną na przykładach: Ambois, Chambord, Chenonceaux , 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie wyszukują</p>

		<p>podać wspólne i odmienne jej cechy w stosunku do architektury innych państw</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi omówić malarstwo francuskie – szkoły z Fontainebleau, dokonać analizy dzieł po względem struktury, formy i treści oraz porównać z osiągnięciami malarstwa włoskiego 	<p>różnice i cechy wspólne malarstwa francuskiego i włoskiego</p>
Renesans w Hiszpanii	<ul style="list-style-type: none"> - architektura; bogactwo ornamentyki, wpływy włoskie, przykłady - Escorial - malarstwo – El Greco 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie określić cechy charakterystyczne architektury hiszpańskiej, bogactwo ornamentyki, wykazać wpływy włoskie na przykładzie Escorialu - potrafi omówić malarstwo i przedstawić sylwetkę El Greca, dokonać analizy treści i formy jego dzieł oraz wskazać cechy wspólne i różnice charakterystyczne dla stylu 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji wyszukują cechy wspólne i różnice w sztuce renesansowej: Włoch, Niemiec, Francji. Hiszpanii</p>
Renesans w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i geografia rozwoju sztuki, główne ośrodki kultury - mecenat artystyczny - architektura; wpływy włoskie, niderlandzkie, elementy rodzime - przebudowa zamku na Wawelu – wpływy włoskie, a tradycja lokalna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi przedstawić chronologię i geografię rozwoju sztuki, główne ośrodki kultury - zna pojęcie mecenatu artystycznego i jego wpływu na kształt dzieła - umie określić i przeanalizować 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Zabytki sztuki polskie –</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Kaplica Zygmuntowska na Wawelu – pierwowzór kaplic grobowych; analiza konstrukcji i formy - rezydencje magnackie: Niepołomice, Baranów, Krasieczyn, - Zamość; miasto idealne - rzeźba; charakterystyka ogólna – Sanswinowski typ nagrobka - malarstwo miniaturowe, fresk (S. Samostrzenik), portret - nurt manierystyczny w sztuce polskiej 	<p>wpływy włoskie, niderlandzkie, elementy rodzime na architekturę renesansową w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi chronologicznie omówić przebudowę zamku na Wawelu, wykazać wpływy włoskie oraz lokalne - umie dokonać analizy pod względem konstrukcji i formy - Kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu, mając na uwadze, że stanowi pierwowzór kaplic grobowych - zna i umie podać cechy charakterystyczne rezydencji magnackich, na wybranych przykładach: Niepołomice, Baranów, Krasieczyn - umie omówić projekt i założenie idealnego miasta renesansowego, którym jest Zamość - rozumie i umie przestawić rozwój rzeźby renesansowej oraz sanswinowski typ nagrobka, dokonać analizy porównawczej i wskazać cechy wspólne dla stylu - potrafi omówić malarstwo miniaturowe, fresk (S. Samostrzenik), portret; dokonać 	<p>CD, Inietnet</p> <p>Uczniowie na lekcji starają się odnaleźć w dziełach wpływy włoskie, niderlandzkie</p> <p>W grupach na wybranych dziełach dokonują analizy</p>
--	--	---	--

		<p>analizy dzieł po względem struktury, formy i treści oraz porównać z osiągnięciami malarstwa włoskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie przedstawić zamiany w sztuce polskie zachodzące w dobie manieryzmu 	
Barok w Europie	<ul style="list-style-type: none"> - „Barok” – ostatni uniwersalny wielki styl Europy - chronologia, zasięg terytorialny, podłoże religijne i filozoficzne - wpływ kontrreformacji - architektura: nurt jezuicki (Il Gesù); Bernini, Borromini, Moderna, da Cortona; palladianizm - barokowe założenia pałacowo-ogrodowe; Wersal, Schönbrum, Peterhof - wspólne i odmienne cechy architektury we Francji, Hiszpanii, Niderlandach, Niemczech, Rosji - rzeźba; kierunki rozwoju rzeźby figuralnej – Bernini - różnorodność malarstwa barokowego; freskowe malarstwo iluzjonistyczne(Tiepolo), Caravaggio malarz światła i mroku oraz caravaggionizm; Rubens malarz ciała i nur kolorystyczny; Rembrandt malarz ducha; Vermeer van Delft – malarz nastroju; Ruisdael – malarz krajobrazu; Poussin – klasycyzm barkowy i pejzaż komponowany; Heda- martwa natura; Hals, Van Dyck – zagadnienie portretu; Brouwer – sceny rodzajowe; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie przedstawić chronologię, zasięg terytorialny, podłoże religijne i filozoficzne w dobie baroku - potrafi omówić wpływ kontrreformacji na sztukę europejską - zna i umie scharakteryzować architekturę barokową, w tym nurt jezuicki (Il Gesù), palladianizm; wymienić znanych architektów: Bernini, Borromini, Moderna, da Cortona i ich dzieła, dokonać analizy porównawczej i wskazać cechy wspólne dla stylu oraz związki z innymi kulturami - potrafi omówić barokowe założenia pałacowo-ogrodowe (Wersal, Schönbrum, Peterhof) - umie wykazać wspólne i odmienne cechy architektury we Francji, 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie przygotowują w formie referatów i prezentacji „ Życie i twórczość wybitnych artystów - ich wkład w rozwój sztuki” – prezentacja na lekcji</p> <p>uczniowie na lekcji starają się odnaleźć cechy wspólne i różnice</p>

	<p>Ribera, Zurbaran , Murillo – weryzm i ekstaza - osiągnięcia szkół narodowych: Flandria, Holandia, Hiszpania, Francja, - wielkie indywidualności – Rubens, Rembrant, Vermeer, Vlasquez</p>	<p>Hiszpanii, Niderlandach, Niemczech, Rosji - rozumie i umie przestawić kierunki rozwoju rzeźby figuralnej, omawiając twórczość Berniniego analizując jego dzieła (treść i forma) oraz wskazując cechy wspólne dla stylu - umie dokonać analizy malarstwa barokowego, wykazując różnorodność szkół i indywidualizm wybitnych artystów oraz ich wpływ na rozwój malarstwa europejskiego; Tiepolo) -malarstwoiluzjonistyczne, Caravaggio - malarz światła i mroku Rubens - nur kolorystyczny; Rembrant -malarz ducha; Vermeer van Delft – malarz nastroju; Ruisdael – malarz krajobrazu; Poussin – klasycyzm barkowy Heda- martwa natura; Hals, Van Dyck – zagadnienie portretu; Brouwer – sceny rodzajowe; Ribera, Zurbaran , Murillo – weryzm i ekstaza -umie przedstawić osiągnięcia szkół narodowych: Flandria, Holandia, Hiszpania, Francja - zna i umie wymienić znanych</p>	<p>w malarstwie flamandzkim i holenderskim</p> <p>w grupach na wybranych dziełach z malarstwa, rzeźby i architektury dokonują analizy</p>
--	--	---	---

		<p>malarzy: Rubens, Rembrandt, Vermeer, Vlasquez omówić charakterystyczne cechy twórczości tych wybitnych artystów oraz dokonać analizy dzieł po względem struktury, formy i treści oraz wskazać cechy wspólne i różnice w stosunku do założeń malarstwa barkowego</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie wymienić typowe dla stylu zabytki - potrafi odnaleźć występujące w dziele sztuki środki artystyczne charakterystyczne dla danej szkoły i epoki 	
Barok w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - periodyzacja oraz tło historyczno-społeczne - mecenat: królewski (Wazowie, Jan III Sobieski), kościelny i magnacki - architektura sakralna i rezydencjonalna (Wilanów, Krzyżtopór pod Ujazdem, Podhorce, Łańcut) - architekci: Tencalla, Tylman van Gameren, Trevano, Locci, Ferrari, Bażanka - rozwój rzeźby architektonicznej i nagrobnej - malarstwo: moralizatorskie (<i>tańce śmierci</i>, <i>koła śmierci</i>), portret trumienny – indywidualny wytwór polskiego baroku, rozwój portretu szlacheckiego, artyści: Schultz, Dolabella, Szymonowicz-Siemiginowski, Strobel, Tretko 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie przedstawić periodyzację oraz tło historyczno-społeczne w Polsce - zna i potrafi omówić mecenat: królewski (Wazowie, Jan III Sobieski), kościelny i magnacki oraz jego wpływ na kształtowanie się sztuki polskiej - umie scharakteryzować architekturę sakralną i rezydencjonalną (Wilanów, Krzyżtopór pod Ujazdem, Podhorce, Łańcut), dokonać analizy porównawczej 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji starają się odnaleźć w dziełach wpływy obce oraz cechy rodzime</p> <p>W grupach analizują</p>

	- specyfika kultury sarmackiej	<p>i wskazać cechy wspólne dla stylu oraz związki z innymi krajami europejskimi</p> <p>- potrafi wymienić znanych architektów: Tencalla, Tylman van Gameren, Trevano, Locci, Ferrari, Bażanka i ich dzieła</p> <p>- zna i umie omówić malarstwo: moralizatorskie (<i>tańce śmierci, koła śmierci</i>), portret trumienny – indywidualny wytwór polskiego baroku, rozwój portretu szlacheckiego oraz wymienić artystów: Schultz, Dolabella, Szymonowicz-Siemiginowski, Strobel, Tretko, dokonać analizy dzieł po względem struktury, formy i treści oraz porównać z osiągnięciami malarstwa europejskiego</p> <p>- potrafi wykazać specyfika kultury sarmackiej w stosunku do kultury europejskiej</p>	wybrane dzieła z malarstwa, rzeźby i architektury
Sztuka rokoka	<p>- źródła i warunki rozwoju</p> <p>- narodziny stylu we Francji</p> <p>- obyczajowość i kultura dworska</p> <p>- architektura i wnętrza (Zwinger, Sanssouci, Amalienburg)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- potrafi omówić źródła i warunki rozwoju sztuki rokokowej oraz powstanie stylu we Francji – obyczajowość i kultura dworska</p>	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet

	<ul style="list-style-type: none"> -malarstwo: Watteau, Boucher, Fragonard, Chardin, Quentin de La Tour - rozwój porcelany; ważniejsze manofaktury (Miśnia, Sèvres) - ornamenty (muszle, wstęgowo-cęgowy, rocaille) 	<ul style="list-style-type: none"> - umie przedstawić charakterystykę architektury z uwzględnieniem wnętrza (Zwinger, Sanssouci, Amalienburg) - zna i umie omówić malarstwo oraz wymienić znanych twórców: Watteau, Boucher, Fragonard, Chardin, Quentin de La Tour; dokonać analizy ich dzieł po względem struktury, formy i treści - potrafi przedstawić rozwój porcelany, zna ważniejsze manofaktury (Miśnia, Sèvres) - zna i umie rozpoznać oraz nazwać ornamenty w sztuce rokoka (muszle, wstęgowo-cęgowy, rocaille) 	<p>Uczniowie wyszukują, omawiają cechy wspólne i różnice sztuki rokoka oraz baroku</p>
<p>Sztuka Klasycyzmu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i zasięg stylu - historyczne źródła klasycyzmu, poglądy filozoficzne i naukowe - architektura: inspiracje greckie, rzymskie, palladianizm - rozwój architektury świeckiej: teatry, opery, filharmonie, muzea – wybrane przykłady - rzeźba: Canova, Thorvaldsen, - malarstwo: David i sztuka w służbie rewolucji; kontynuacja stylu - Ingres 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna chronologię i zasięg stylu, a także historyczne źródła, poglądy filozoficzne i naukowe - umie przedstawić cechy charakterystyczne architektury klasycystycznej i wykazać inspiracje greckie, rzymskie, nurt palladianizmu - potrafi przeanalizować rozwój architektury świeckiej: teatry, 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie wyszukują i omawiają cechy wspólne, różnice sztuki antyku, renesansu i klasycyzmu</p>

		<p>opery, filharmonie, muzea – na wybranych przykładach</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie i umie przestawić kierunki rozwoju rzeźby figuralnej, omawiając twórczość : Canovy, Thorvaldsena, analizując ich dzieła (treść i forma) oraz wskazując cechy wspólne dla stylu - zna i umie omówić malarstwo oraz wymienić znanych twórców: David, Ingres ;dokonać analizy ich dzieł po względem struktury, formy i treści - umie wymienić typowe dla stylu zabytki - potrafi odnaleźć występujące w dziele sztuki środki artystyczne charakterystyczne dla danej szkoły i epoki 	<p>Na podstawie wybranego dzieła z zakresu malarstwa, rzeźby uczniowie dokonują jego analizy</p>
<p>Klasycyzm w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zasięg czasowy oraz tło historyczne - mecenat królewski – styl stanisławowski (Zamek królewski w Warszawie, Pałac w Łazienkach) - mecenat magnacki; architektura - architekci: Merlini, Kamsetzer, Zug, Aigner, Kubicki, Corazzi, Gucewicz - rzeźba: Tatarkiewicz, Le Brun - malarstwo: Baciarelli, Canaletto, Orłowski, Brodowski, Norblin 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie określić i przedstawić zasięg czasowy oraz tło historyczne w dobie klasycyzmu w Polsce - zna i potrafi omówić mecenat królewski (styl stanisławowski – Zamek królewski w Warszawie, Pałac w Łazienkach) oraz magnacki i jego wpływ na kształtowanie 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Zabytki architektury – CD, Internet</p>

		<p>się sztuki polskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie wymienić znanych architektów - Merlini, Kamsetzer, Zug, Aigner, Kubicki, Corazzi, Gucewicz oraz ich dzieła, a także dokonać analizy porównawczej i wskazać cechy wspólne dla stylu oraz związki z innymi krajami europejskimi - potrafi omówić rozwój rzeźby figuralnej, omawiając twórczość : Tatkiewiczza, Le Bruna, analizując ich dzieła (treść i forma) oraz wskazując cechy wspólne dla stylu - zna i umie omówić malarstwo oraz wymienić artystów: Baciarelli, Canaletto, Orłowski, Brodowski, Norblin; dokonać analizy ich dzieł po względem struktury, formy i treści 	<p>Uczniowie przygotowują prezentacje z wybranych zagadnień dotyczących architektury, rzeźby i malarstwa i omawiają je na lekcji</p>
<p>Zajęcia pozaszkolne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjścia do Muzeum - wyjścia na wystawy - zajęcia w Galerii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie gdzie znajdują się muzea, galerie, placówki kulturalne na terenie miasta, jakie posiadają profile swojej działalności - zapoznaje się z najnowszymi trendami panującymi w sztuce 	<p>Uczniowie przygotowują recenzję z oglądanej wystawy w ramach pracy domowej</p> <p>Uczniowie śledzą bieżące wydarzenia</p>

		<p>oraz ma możliwość poznania artystów</p> <ul style="list-style-type: none"> -w muzeum może oglądać wystawy historyczne - przekrojowe lub wycinkowe dotyczące danej epoki, stylu; wystawy tematyczne pokazujące twórczość znanego artysty itp. - umie zdefiniować pojęcia: muzeum, galeria, wernisaż	<p>artystyczne związane ze sztuką w TV, prasie, Internetcie i omawiają je na lekcji</p>
--	--	--	---

Rozkład materiału z przedmiotu HISTORIA SZTUKI do klasy III Liceum Plastycznego

Temat	Materiał nauczania (treści)	Osiągnięcia ucznia (umiejętności)	Środki dydaktyczne, metody i techniki pracy, wskazówki
Sztuka oficjalna XIX wieku	<p>- akademizm w malarstwie i rzeźbie; ściśle przestrzeganie hierarchii tematów, najwyżej cenione – religijne i historyczne („wielkie spawy” w „bezczasowym” kostiumie antycznym); Cabanel, West,</p> <p>- Kopia dzieła- typowy warsztat nauczania w dobie akademizmu, w odniesieniu do czasów współczesnych</p> <p>- architektura; dwa nurty – historycyzm (Walpole, Robinson – Strawberry Hill, Barry, Pugin – Parlament w Londynie, Garnier – Opera w Paryżu) i eklektyzm</p> <p>- nowe koncepcje urbanistyczne – wybrane przykłady: Waszyngton, Oś królewska w Paryżu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- zna i umie określić cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby akademickiej, wymienić artystów tego nurtu (Cabanel, West), dokonać analizy ich dzieł pod względem struktury, formy i treści</p> <p>- uczeń zna i rozumie czym jest kopia dzieła</p> <p>- potrafi przeanalizować rozwój architektury, dwa jej nurty: historycyzm (Walpole, Robinson – Strawberry Hill, Barry, Pugin – Parlament w Londynie, Garnier – Opera w Paryżu) i</p>	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie wyszukują znaczenia terminów – np. akademizm, historycyzm</p> <p>Na lekcji uczniowie zapoznają się z różnymi kopiami dzieł wykonywanymi wspólnie</p>

		<p>eklektyzm – na wybranych przykładach</p> <ul style="list-style-type: none"> - umie omówić i przedstawić nowe koncepcje urbanistyczne na wybranych przykładach: Waszyngton, Oś królewska w Paryżu 	<p>Uczniowie dokonują analizy architektury klasycystycznej, romantycznej na podstawie wybranych obiektów</p>
<p>Romantyzm w sztuce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - geneza i przemiany romantyzmu - światopogląd romantyczny, potrzeba nieograniczonej wolności - zagadnienia dotyczące: tematu, treści, formy oraz romantyczna synteza sztuk - Goya – przedstawiciel hiszpańskiego malarstwa i grafiki - malarstwo niemieckie; Friedrich, Runge - religijne malarstwo pejzażowe, Biedermeier - Anglia (Füssli, Blake, Stubbs) i pejzażyści – Gsborough, Constable, Turner; wielka indywidualność Blak’a 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić genezę i przemiany romantyzmu, światopogląd romantyczny oraz potrzebę nieograniczonej wolności - umie wyjaśnić zagadnienia dotyczące tematu, treści, formy oraz romantycznej syntezy sztuk - potrafi przedstawić sylwetkę Goi, dokonać analizy treści i formy jego dzieł oraz wskazać cechy wspólne dla stylu 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji omawiają i analizują odmienne i wspólne cechy malarstwa romantycznego – Francji, Niemiec,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - malarstwo francuskie: Géricault, Delacroix – spór z klasykami, fascynacje orientem - malarstwo romantyczne w Polsce - Michałowski 	<ul style="list-style-type: none"> - zna i umie zaprezentować malarstwo niemieckie (Friedrich, Runge), z jego nurtem religijnego malarstwa pejzażowego oraz styl biedermaier - potrafi wskazać odmienne cechy malarstwa angielskiego (Füssli, Blake, Stubbs), w tym pejzażowego (Gsborough, Constable, Turner) oraz przedstawić sylwetkę Blak’a - umie określić cechy charakterystyczne malarstwa francuskiego (Géricault, Delacroix), omówić spór z klasykami i fascynacje orientem - potrafi przestawić malarstwo romantyczne w Polsce – na przykładzie twórczości Michałowskiego - umie wymienić typowe dla stylu zabytki - potrafi odnaleźć występujące w dziele sztuki środki artystyczne charakterystyczne dla danej szkoły i epoki 	<p>Hiszpanii, Anglii</p>
<p>Nowe materiały i konstrukcje</p>	<p>- upowszechnianie nowych technik i materiałów (żelazo, stal) - nurt inżynierski: Paxton, Eiffel</p>	<p>Uczeń: - umie omówić nurt inżynierski</p>	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł,</p>

architektoniczne	<p>- nowe prądy w architekturze amerykańskiej - szkoła chicagowska- konstrukcja szkieletowa; funkcjonalizm; (drapacze chmur, domy towarowe, sklepy, biura)-Jenney, Roche, Burnham, Sullivn,</p>	<p>w architekturze (Paxton, Eiffel); wymienić nowe techniki i materiały - zna i potrafi przestawić nowe prądy w architekturze amerykańskiej; szkołę chicagowską- konstrukcja szkieletowa; funkcjonalizm; (drapacze chmur, domy towarowe, sklepy, biura) oraz wymienić znanych architektów: Jenney, Roche, Burnham, Sullivn,</p>	<p>prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie wyszukują i omawiają nowe techniki i materiały stosowane w architekturze</p>
Realizm	<p>- geneza kierunku , rozwój i zasięg - realizm francuski – Courbet, Millet Daumier; nowa tematyka obrazów - Corot, szkoła barbizońska (Daubigny, de la Peña), plenerzyści (Boudin, Jongkind) malarstwo realistyczne w Rosji - przedwiznicy (Repin)</p>	<p>Uczeń: - zna i potrafi przedstawić genezę kierunku , rozwój i zasięg - rozumie i umie omówić realizm francuski, wymienić głównych twórców: Courbet, Millet Daumier; dokonać analizy ich dzieł (treść, forma, nowa tematyka obrazów) oraz wskazać cechy wspólne dla kierunku - umie przestawić rozwój malarstwa pejzażowego: Corot, szkoła barbizońska (Daubigny, de la Peña), plenerzyści (Boudin, Jongkind) - potrafi podać cechy charakterystyczne rosyjskiego</p>	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji omawiają i analizują cechy malarstwa realistycznego</p>

		malarstwa realistycznego - omówić grupę - pieredwiznicy (Repin)	
Impresjonizm	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i warunki rozwoju - E. Manet - jego rola i wpływ na grupę - nowa tematyka, forma, kompozycja, faktura, rola światła - dywizjonizm - rozwój kierunku: Monet, Renoir, Degas, Pissarro, Sisley, Morisot 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna chronologię i warunki rozwoju kierunku - umie wyjaśnić znaczącą rolę Maneta i jego wpływ na grupę - zna i umie omówić nową tematykę, formę, kompozycję, fakturę, rolę światła – dywizjonizm - potrafi przedstawić rozwój kierunku i wymienić artystów (Monet, Renoir, Degas, Pissarro, Sisley, Morisot) dokonać analizy ich dzieł oraz wskazać cechy wspólne dla grupy 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej przygotowują analizę obrazu impresjonistycznego</p>
Neoimpresjonizm	<ul style="list-style-type: none"> - założenia neoimpresjonizmu (metoda naukowa, usystematyzowanie doświadczeń impresjonizmu, maksymalna intensywność braw, najwierniejsze oddanie jaskrawości światła) - temat oraz forma dzieła; puentylizm - założyciele kierunku: Seurat, Signac 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie przedstawić założenia neoimpresjonizmu (w tym: metodę naukową, usystematyzowanie doświadczeń impresjonizmu, maksymalna intensywność braw, najwierniejsze oddanie jaskrawości światła) - umie omówić temat oraz formę dzieła, wyjaśnić puentylizm 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie przygotowują prezentacje dotyczące twórczości neoimpresjonistów</p>

		- zna i potrafi wymienić założycieli kierunku (Seurat, Signac), dokonać analizy ich dzieł oraz wskazać cechy wspólne dla kierunku	
Postimpresjonizm	- Cézanne – nowa kompozycja obrazu, przejście od impresjonizmu do syntezy - syntetyczny symbolizm intelektualnego malarstwa Gauguina; Szkoła z Pont Aven (Bonard, Anquetin, Ślewiński) - grupa Nabistów i jej założenia; Sérusier, Denis, Vuillard, Vallotton - protoekspresjonizm: Van Gogh, Toulouse-Lautrec - emocjonalny stosunek do tematu, wyrażanie poprzez obraz własnego wnętrza	Uczeń: - zna i potrafi przestawić sylwetkę Cézanna; jego nową kompozycję obrazu, przejście od impresjonizmu do syntezy - umie podać cechy charakterystyczne syntetycznego symbolizmu intelektualnego malarstwa Gauguina; Szkoła z Pont Aven (Bonard, Anquetin, Ślewiński) - potrafi omówić grupę Nabistów i jej założenia (Sérusier, Denis, Vuillard, Vallotton) - umie dokonać analizy protoekspresjonizmu na przykładzie twórczości: Van Gogh, Toulouse-Lautrec	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet Uczniowie w formie referatów i prezentacji omawiają na lekcji twórczość: Cézanne, Gauguina, Van Gogh, Toulouse-Lautrec
Symbolizm	- geneza i założenia kierunku - estetyka, formy stylowe oraz świat obrazów symbolizmu - Böcklin, Moreau, Redon, Toorop, Ensor, Khnopff - przedstawiciele kierunku	Uczeń: - zna i umie przestawić genezę i założenia kierunku - potrafi omówić estetykę, formy stylowe oraz świat obrazów symbolizmu	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet Uczniowie na lekcji

		- zna i potrafi zaprezentować sylwetki artystów: Böcklin, Moreau, Redon, Toorop, Ensor, Khnopff ; dokonać analizy ich dzieł oraz wskazać cechy wspólne dla kierunku	wyszukują tematykę obrazów symbolizmu i dokonują analizy dzieł
Rzeźba przełomu XIX i XX wieku	- rzeźba francuska: Carpeaux, Meunier, Bourdelle, Maillol – wielka indywidualność artystyczna- Rodin: nowatorstwo w ujmowaniu rzeźby pomnikowej, impresjonizm, rola ruchu, napięcie, tragizm, symbolizm - impresjonizm w rzeźbie: Degas, Rosso	Uczeń: - zna i umie określić cechy rzeźby francuskiej, wymienić artystów (Carpeaux, Meunier, Bourdelle, Maillol), dokonać analizy ich dzieł pod względem struktury, formy i treści - potrafi zaprezentować sylwetkę Rodina - jego nowatorstwo w ujmowaniu rzeźby pomnikowej, impresjonizm, rolę ruchu, napięcie, tragizm, symbolizm - umie omówić impresjonizm w rzeźbie na przykładach twórczości: Degas, Rosso	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet Film – Rodin
Prerafaelici Arts and Crafts wstęp do Secesji	- Prerafaelici - angielskie stowarzyszenie artystyczne; założenia i postulaty: Rossetti, Millais, Hunt, Bourne-Jones, Whistler - Arts & Crafts (Sztuk i Rzemiosł) – angielski ruch, zmierzający do odnowy sztuki stosowanej: Morris,	Uczeń: - zna i umie podać założenia i postulaty Prerafaelitów, wymienić artystów należących do grupy (Rossetti, Millais, Hunt, Bourne-Jones, Whistler), dokonać analizy	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet

	<ul style="list-style-type: none"> - Ruskin: poglądy estetyczne – nawiązanie do tradycji i odrodzenie rzemiosła, idea łączenia sztuki z życiem – podłożem Secesji - poglądy Ruskina i Morrisa w odniesieniu do współczesnych czasów – przykładem Sacred Art School Firenze 	<ul style="list-style-type: none"> ich dzieł oraz wskazać cechy wspólne dla grupy - potrafi wskazać cechy charakterystyczne dla ruchu Arts & Crafts (Sztuk i Rzemiosł), zmierzającego do odnowy sztuki stosowanej (Morris) - zna i umie omówić poglądy estetyczne Ruskina, nawiązujące do tradycji i odrodzenia rzemiosła oraz idei łączenia sztuki z życiem - zapoznał się z metodami nauczania w Sacred Art School Firenze 	<p>Uczniowie wyszukują postulaty jakimi kierowały się stowarzyszenia angielskie</p> <p>Wykład połączony z pokazem prac uczniów ze strony internetowej</p>
Secesja	<ul style="list-style-type: none"> - geneza i założenia stylu - znaczenie terminu i główne ośrodki: Anglia, Francja, Belgia, Niemcy, Austria, Hiszpania, Czechy - powrót do natury – charakterystyka stylu - architektura: Horta, Gaudi, odmienność secesji wiedeńskiej, szkoła z Glasgow, architektura wnętrz - malarstwo i grafika: Klimt, Beardsley, Hodler - odrodzenie i nobilitacja rzemiosła: szkło, porcelana, biżuteria, meble, - Jubilerstwo – praca w materiałach szlachetnych, ich obróbka oraz techniki zdobienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi przedstawić genezę i założenia stylu, wyjaśnić znaczenie terminu oraz wymienić główne ośrodki (Anglia, Francja, Belgia, Niemcy, Austria, Hiszpania, Czechy) - umie przeprowadzić charakterystykę stylu - potrafi przeanalizować rozwój architektury (Horta, Gaudi); omawiając odmienność secesji wiedeńskiej, szkołę z Glasgow oraz architekturę wnętrz – na wybranych 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Filmy – Klimt, Gaudi, itp.</p> <p>Uczniowie na lekcji dokonują charakterystyki głównych ośrodków</p> <p>W grupach na postawie</p>

	- ornamentyka secesji	<p>przykładach</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie określić cechy charakterystyczne malarstwa i grafiki secesyjnej, wymienić artystów tego nurtu (Klimt, Beardsley, Hodler), dokonać analizy ich dzieł pod względem struktury, formy i treści - potrafi scharakteryzować rzemiosło artystyczne, a także dokonać analizy wybranych przykładów - uczeń zna i identyfikuje techniki zdobienia: puncowanie, repusowanie, grawerowanie, cyzelowanie, filigran, granulecję - zna i umie rozpoznać ornamenty w sztuce secesji 	<p>wybranych dzieł dokonują analizy</p> <p>Uczniowie na lekcji w grupach na podstawie wybranych dzieł rozpoznają poszczególne techniki zdobienia</p>
Sztuka Polska II połowy XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> - tło historyczno-gospodarcze, sytuacja malarstwa polskie na tle sztuki europejskiej - akademizm: Siemiracki - historycyzm i jego odmiany: Matejko, Grottger - realizm: Szermentowski, Gerson, bracia Gierymscy, Kotsis, Chełmoński, Brandt - pleneryzm, naturalizm, luminizm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie omówić tło historyczno-gospodarcze, sytuację malarstwa polskie na tle sztuki europejskiej - potrafi określić cechy malarstwa akademickiego i wymienić artystów (Siemiracki) - umie przedstawić malarstwo historyczne i jego odmiany 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie w formie referatów i prezentacji</p>

		(Matejko, Grottger) oraz realizm (Szermentowski, Gerson, bracia Gierymscy, Kotsis, Chełmoński, Brandt), dokonać analizy dzieł wybranych artystów pod względem struktury, formy i treści - potrafi wskazać cechy charakterystyczne nurtów – pleneryzm, naturalizm, luminizm	na lekcji omawiają twórczość: Szermentowskiego, Gersona, Gierymskich, Kotsisa, Chełmońskiego, Brandta
Sztuka okresu Młodej Polski	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i charakterystyka stylu - główne nurty w malarstwie - epizod impresjonistyczny: Pankiewicz, Podkowiński - Malczewski- główny przedstawiciel symbolizmu - secesja w architekturze (Tołwiński, Mączyński, Stryjeński, Witkiewicz – styl zakopiański), malarstwie (Wyspiański, Mehoffer, Wotkiewicz, Weiss, Jagmin), rzeźbie oraz sztukach dekoracyjnych: - ornamentyka okresu Młodej Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi przedstawić chronologię i charakterystykę stylu oraz podać główne nurty w malarstwie - okresu Młodej Polski - umie omówić epizod impresjonistyczny (Pankiewicz, Podkowiński) - umie przestawić sylwetkę Malczewskiego - jako głównego przedstawiciela symbolizmu - potrafi przeanalizować rozwój architektury secesyjnej (Tołwiński, Mączyński, Stryjeński, Witkiewicz – styl zakopiański) – na wybranych przykładach - zna i umie określić cechy charakterystyczne malarstwa (Wyspiański, Mehoffer, 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Zajęcia w muzeum – ekspozycja dotycząca okresu Młodej Polski</p> <p>Uczniowie w formie referatów i prezentacji na lekcji omawiają twórczość malarzy młodopolskich</p> <p>W grupach na podstawie wybranych dzieł dokonują analizy</p>

		<p>Wotkiewicz, Weiss, Jagmin); rzeźby secesyjnej oraz sztuk dekoracyjnych; dokonując analizy wybranych dzieł pod względem struktury, formy i treści</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i umie rozpoznać ornamenty w sztuce okresu Młodej Polski 	
<p>Zajęcia pozaszkolne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjścia do Muzeum - wyjścia na wystawy - zajęcia w Galerii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie gdzie znajdują się muzea, galerie, placówki kulturalne na terenie miasta, jakie posiadają profile swojej działalności - zapoznaje się z najnowszymi trendami panującymi w sztuce oraz ma możliwość poznania artystów - w muzeum może oglądać wystawy historyczne przekrojowe lub wycinkowe dotyczące danej epoki, stylu; wystawy tematyczne pokazujące twórczość znanego artysty itp. - umie zdefiniować pojęcia: muzeum, galeria, wernisaż 	<p>Uczniowie przygotowują recenzję z oglądanej wystawy w ramach pracy domowej</p> <p>Uczniowie śledzą bieżące wydarzenia artystyczne związane ze sztuką w TV, prasie, Internecie i omawiają je na lekcji</p>

Rozkład materiału z przedmiotu HISTORIA SZTUKI do klasy IV Liceum Plastycznego

Temat	Materiał nauczania (treści)	Osiągnięcia ucznia (umiejętności)	Środki dydaktyczne, metody i techniki pracy, wskazówki
<p>Sztuka awangardowa początków XX wieku</p>	<p>- wprowadzenie w nowe zagadnienia dotyczące sztuki nowoczesnej, tło: przemiany społeczno-gospodarcze, nurty filozoficzne (Freud, Jung), wydarzenia historyczne (rewolucja, radziecka, I wojna światowa) - ideowa wielotorowość sztuki, manifesty, programy artystyczne; orientacja autonomiczna – modernizm, orientacja lewicowa - awangarda - Fowizm: nazwa kierunku, założenia, cele, wpływy – van Gogha, Nabistów, neoimpresjonistów i Cézanne’a; liderzy grupy: Matisse, Vlaminck, Derain, Marquet - Matisse- jego rola i wpływ na fowizm - Ekspresjonizm: założenia i podłoże kierunku; - ekspresjonizm niemiecki – ugrupowania: Die Brücke (Kircher, Heckel, Schmid-Rottluff, Bleyl) i Der Blauwe Reiter (Kandinsky, Marc, Kubin,</p>	<p>Uczeń: - zna przemiany społeczno-gospodarcze, nurty filozoficzne (Freud, Jung), wydarzenia historyczne (rewolucja, radziecka, I wojna światowa) związane z rozwojem sztuki awangardowej - potrafi przedstawić ideową wielotorowość sztuki, manifesty, programy artystyczne, dwie orientacje: autonomiczną – modernizm i lewicową – awangarda - umie podać cechy charakterystyczne Fowizmu: nazwa kierunku, założenia, cele, wpływy; wymienić liderów grupy (Matisse,</p>	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet Filmy – Munch, Picasso, Dali, itp. Uczniowie w ramach pracy domowej dokonują analizy porównawczej dzieł; np. kubizm – futuryzm; fowizm – dadaizm; surrealizm - ekspresjonizm</p>

	<p>Klee)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ekspresjonizm poza ugrupowaniami – Munch, Rouault, Nolde, Kokoschka - Kubizm – jeden z najważniejszych kierunków artystycznych I poł. XX wieku; nazwa, założenia, cele – protokubizm, kubizm analityczny i syntetyczny; przedstawiciele – Picasso, Braque, Léger, Gris, Picabia, Duchamp, Kupka - Futuryzm: teorie i hasła, manifesty - sprzeciw wobec tradycji, kult maszyny (Marinetti – teoretyk ruchu), artyści: Boccioni, Russolo, Carrà, Balla, Severini - początki abstrakcji, znacząca rola Kandinsky’ego - awangarda rosyjska; rajonizm (Łarionow, Gonczarowa), suprematyzm (Malewicz), konstruktywizm (Tatlin, Popowa, Lissitzky, Rodczenko, Gabo, Pevsner) - Neoplastycyzm (założenia i cele) oraz grupa De Stijl (Doesburg); artystyczne eksperymenty i przemyslenia Mondriana - Dadaizm – nawa kierunku, założenia – ruch artystyczny, jako protest przeciwko wojnie, przedstawiciele: Arp, Duchamp, Picabia, Ernst, Klee, Delaunay - Bauhaus – ważna rola w kształtowaniu sztuki nowoczesnej oraz w kształceniu artystycznym (Gropius, Meyer, Rohe) - malarstwo metafizyczne – poprzednik malarstwa surrealistycznego, przedstawiciele: Chirico – 	<p>Vlaminck, Derain, Marquet) oraz wykazać ważną rolę Matissea i jego wpływ na fowizm</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi omówić założenia i podłoże ekspresjonizmu, scharakteryzować jego odmiany i ugrupowania (Die Brücke, Der Blauer Reiter) oraz wymienić artystów z pozaugrupowania: Munch, Rouault, Nolde, Kokoschka - wie i potrafi określić nazwę założenia i cele kubizmu oraz przedstawić jego frazy: protokubizm, kubizm analityczny, syntetyczny; wymienić i zanalizować twórczość jego przedstawicieli – Picasso, Braque, Léger, Gris, Picabia, Duchamp - umie wyjaśnić teorie, hasła i manifesty futurystów (Marinetti – teoretyk ruchu), wymienić artystów należących do ugrupowania (Boccioni, Russolo, Carrà, Balla, Severini) i ich dzieła - potrafi wyjaśnić początki abstrakcji i znacząca rolę Kandinsky’ego - zna awangardę rosyjską i jej odmiany: rajonizm (Łarionow, Gonczarowa), suprematyzm 	<p>Uczniowie przygotowują prezentacje dotyczące twórczości wybranych artystów i omawiają je na lekcji</p> <p>W grupach na postawie wybranych dzieł dokonują analizy</p>
--	--	---	---

	<p>twórca; Carrà, Morandi</p> <p>- Surrealizm – jako nowa postawa życiowa „człowieka wyzwolonego”; nazwa, założenia, nurty: mimetyczny oraz antymimetyczny (Dali, Magrite, Miró, Ernst, Tnguy, Masson, Breton)</p>	<p>(Malewicz), konstruktywizm (Tatlin, Popowa, Lissitzky, Rodczenko, Gabo, Pevsner)</p> <p>- umie przedstawić założenia i cele neoplastycyzmu oraz grupę De Stijl (Doesburg), a także artystyczne eksperymenty i przemyslenia Mondriana</p> <p>- wie i potrafi określić nawę kierunku, założenia dadaizmu i wymienić jego przedstawicieli (Arp, Duchamp, Picabia, Ernst, Klee, Delaunay)</p> <p>- zna ważną rolę Bauhausu w kształtowaniu się sztuki nowoczesnej oraz w kształceniu artystycznym</p> <p>- umie opisać malarstwo metafizyczne oraz przedstawicieli: Chirico – twórca; Carrà, Morandi</p> <p>- zna i umie omówić nazwę oraz założenia kierunku surrealistycznego – jego dwa nurty: mimetyczny i antymimetyczny (Dali, Magrite, Miró, Ernst, Tnguy, Masson, Breton)</p>	
Malarstwo	- nurt abstrakcji geometrycznej (Mondrian, Herbin)	Uczeń:	Wykład połączony z

<p>między wojnami</p>	<p>oraz abstrakcji organicznej (Arp, Miró, Gorky) - różne odmiany realizmu: realizm w sztuce systemów totalitarnych – realizm socjalistyczny w malarstwie radzieckim, nazizm i sztuka zdegenerowana w Niemczech, sztuka nowego Cesarstwa rzymskiego we Włoszech - Nowa rzeczywistość, realizm magiczny - École de Paris – Modigliani, Chagall, Soutine, Pasin, Kisling, Utrillo, Makowski, Zak - sztuka naiwna - Rousseau</p>	<p>- zna i umie przedstawić nurt abstrakcji geometrycznej (Mondrian, Herbin) oraz abstrakcji organicznej (Arp, Miró, Gorky) - umie wymienić i dokonać analizy różnych odmian realizmu – w tym: realizm w sztuce systemów totalitarnych – realizm socjalistyczny w malarstwie radzieckim, nazizm i sztuka zdegenerowana w Niemczech, sztuka nowego Cesarstwa rzymskiego we Włoszech - potrafi omówić École de Paris – i jej wybitne osobowości artystyczne: Modigliani, Chagall, Soutine, Pasin, Kisling, Utrillo, Makowski, Zak - umie omówić sztukę naiwną, na przykładzie twórczości Rousseau</p>	<p>pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji analizują i omawiają różne odmiany realizmu systemów totalitarnych i wynikające z nich zagrożenia</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej charakteryzują twórczość wybranych artystów na podstawie ich dzieł – np. Modigliani, Modiran</p>
<p>Sztuka po II wojnie światowej</p>	<p>- główne nurty w malarstwie – charakterystyka - - sztuka niefiguratywna - środowisko paryskie: Wols – taszyzm, środowisko nowojorskie: abstrakcyjny ekspresjonizm – Pollok, abstrakcja geometryczna – op-art. – Held, Riley, Anuszkiewicz., Color Field Painting – Rothko, Newman - kierunki przedstawiające; rola Picassa, Bacona;</p>	<p>Uczeń: - zna i umie scharakteryzować główne nurty w malarstwie po II wojnie światowej - potrafi omówić sztukę niefiguratywną, w tym środowiska: paryskie: Wols – taszyzm, środowisko nowojorskie:</p>	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji omawiają różne</p>

	<p>nowa figuracja (César, Kienholz, Baj, Lebensztejn); pop-art. – Warhol, Johns, Hamilton, Lichtenstein, Hockney; hiperrealizm – Kanovitz, Moore, Nesbitt, Pistoletto - environnement – Karpow; happening – Karpow, Dine, Grooms; performance (dokumentacja); konceptualizm – sztuka pojęciowa: Kosuth; land-art. (Smithson, Oppenheim, Christo) - minimal-art. (Stella, Hinman) oraz sztuka bieda – Haacke, de Maria - sztuka najnowsza – postmodernistyczna przemiana; instalacje (np. Haacke, Holzer, Mach) - artysta - jaka jest jego rola w dzisiejszym świecie</p>	<p>abstrakcyjny ekspresjonizm – Pollok, abstrakcja geometryczna – op-art. – Held, Riley, Anuszkiewicz., Color Field Painting – Rothko, Newman - umie wskazać cechy charakterystyczne kierunków przedstawiających - rolę Picassa, Bacona; nową figurację (César, Kienholz, Baj, Lebensztejn); pop-art. – Warhol, Johns, Hamilton, Lichtenstein, Hockney; hiperrealizm – Kanovitz, Moore, Nesbitt, Pistoletto - potrafi wyjaśnić i omówić: - environnement – Karpow; happening – Karpow, Dine, Grooms; performance (dokumentacja); konceptualizm – sztuka pojęciowa: Kosuth; land-art. (Smithson, Oppenheim, Christo); minimal-art. (Stella, Hinman) oraz sztuka bieda – Haacke, de Maria - wie i umie zaprezentować sztukę najnowszą – postmodernistyczna przemiana; instalacje (np. Haacke, Holzer, Mach) -na podstawie znanych z historii sztuki kierunków i stylów umie</p>	<p>odmiany sztuki niefiguratywnej, dokonują klasyfikacji oraz wykazują cechy wspólne</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej wyszukują w różnych źródłach informacji dotyczących najnowszych trendów w sztuce światowej</p> <p>W grupach na postawie wybranych dzieł dokonują analizy</p> <p>Na lekcji uczniowie wypowiadają swoje poglądy na temat roli artysty w dzisiejszych czasach</p>
--	--	---	--

		określić zadania i rolę artysty	
Architektura XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> - źródła i przemiany w architekturze XX wieku - nurty: konstruktywistyczno-funkcjonalistyczny oraz organiczny - wielcy architekci i ich dzieła: Wright, Mies van der Rohe, Le Corbusier, Aalto - postmodernizm w architekturze (Johnson, Foster, Kahn, Tange, Kurokawa, Gehry) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi przedstawić źródła i przemiany w architekturze XX wieku - umie omówić i przeanalizować nurty: konstruktywistyczno-funkcjonalistyczny oraz organiczny - potrafi wymienić wielkich architektów i ich dzieła: Wright, Mies van der Rohe, Le Corbusier, Aalto - umie przedstawić postmodernizm w architekturze (Johnson, Foster, Kahn, Tange, Kurokawa, Gehry) 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji omawiają różne nurty w architekturze, dokonują klasyfikacji oraz wykazują cechy wspólne i różnice</p> <p>W grupach na podstawie wybranych dzieł dokonują analizy</p>
Rzeźba XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> - źródła, tendencje oraz inspiracje rzeźby współczesnej - powiązania z kierunkami: kubizmem (Picasso, Duchamp-Villon, Laurens), futuryzmem (Boccioni), konstruktywizmem (Pevsner, Gabo), rzeźba abstrakcyjna (Brancusi, Moor – i jego ważna rola we współczesnej plastyce), rzeźba związana z pop-artem (Segal, Oldenburg) i nowym realizmem (Giacometti, Ernst) - rzeźba kinetyczna: ważna rola Duchampa; Calder, Tinguely 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi przedstawić źródła, tendencje oraz inspiracje rzeźby współczesnej - umie wykazać i przeanalizować powiązania z kierunkami: kubizmem (Picasso, Duchamp-Villon, Laurens), futuryzmem (Boccioni), konstruktywizmem (Pevsner, Gabo), rzeźbą abstrakcyjną (Brancusi, Moor), 	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Uczniowie na lekcji omawiają różne odmiany i tendencje w rzeźbie współczesnej, dokonują klasyfikacji</p>

		rzeźbą związaną z pop-artem (Segal, Oldenburg) i nowym realizmem (Giacometti, Ernst) - potrafi scharakteryzować rzeźbę kinetyczną i omówić ważną rolę Duchampa; Caldler, Tinquely	oraz omawiają użycie nowych materiałów W grupach na podstawie wybranych dzieł dokonują analizy
Sztuka polska XX wieku	- warunki rozwoju ,tło historyczno-gospodarcze - przedstawienie najważniejszych kierunków oraz grup artystycznych - wpływ i oddziaływanie sztuki europejskiej na sztukę polską	Uczeń: - zna i potrafi przedstawić warunki rozwoju ,tło historyczno-gospodarcze oraz najważniejszych kierunki i grupy artystyczne - umie omówić wpływ oraz oddziaływanie sztuki europejskiej na sztukę polską	Wykład informacyjny
Sztuka polska okresu międzywojennego	- Formiści i ich założenia: Czyżewski, Chwistek, bracia Pronaszkowie, Witkacy, Zamoyski - grupa Rytm: Kuna, Niesiołowski, Skoczylas, Stryjeńska, Żak - Blok (Kobro, Szczuka, Strzemiński, Stażewski, Berlewi), Praesens (Kobro, Pronaszko, Stażewski, Strzemiński, Rafałowski, Lachert, Szanajca, Brukalski), grupa a.r (artyści rewolucyjni) - Komitet Paryski – zagadnienie koloryzmu: rola Pankiewicza, Cybis, Waliszewski, Potworowski, Nacht-Samborski, Czapski, Jarema, Rudzka-Cybisowa - zainteresowania kolorystyczne – ugrupowania:	Uczeń: - umie omówić formistów, ich założenia i przedstawicieli (Czyżewski, Chwistek, bracia Pronaszkowie, Witkacy, Zamoyski) - potrafi przedstawić grupę Rytm oraz artystów skupionych wokół niej (Kuna, Niesiołowski, Skoczylas, Stryjeńska, Żak) - zna i umie scharakteryzować grupy: Blok, Praesens, a.r., wymienić artystów działających	Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet Uczniowie na lekcji dyskutują na temat istniejących grup artystycznych – ich założeń oraz wkładu w rozwój malarstwa polskiego

	<p>Jednoróg (Kowarski, Fedkowicz), Zwornik (Krcha, Gotlib, Rzepiński), Pryzmat (Taranczewski, Larisch, Pękalski)</p> <p>- Artes – nurt surrealistyczny: Włodarski, Lille</p>	<p>w nich, podać założenia</p> <p>- umie omówić zagadnienie koloryzmu i artystów skupionych w Komitecie Paryskim oraz ich ważną rolę w rozwoju malarstwa polskiego</p> <p>- potrafi określić cechy charakterystyczne ugrupowań: Jednoróg, Zwornik, Pryzmat; wymienić artystów działających w nich</p> <p>- umie zaprezentować grupę Artes – i jej nurt surrealistyczny (Włodarski, Lille)</p>	<p>Zajęcia w muzeum – ekspozycja sztuki międzywojennej</p> <p>W grupach na podstawie wybranych dzieł dokonują analizy</p>
<p>Sztuka polska po II wojnie światowej</p>	<p>- warunki rozwoju sztuki polskiej ściśle związane ze zmienionymi uwarunkowaniami politycznymi</p> <p>- realizm socjalistyczny</p> <p>- architektura</p> <p>- wystawy mające ważne znaczenie sztuki polskiej: w 1944 r. <i>Wystawa Młodych Plastyków</i> w Krakowie (m.ni. Kantor, Brzozowski, Jarema, Mikulski, Nowosielski); w 1948 r. ogólnopolska <i>Wystaw Sztuki Nowoczesnej</i> w Krakowie (m.in. Kantor, Nowosielski, Wróblewski, Hartwig, Stern); w 1955r. <i>Ogólnopolska Wystaw Młodej Plastyki</i> w warszawskim Arsenale</p> <p>- sztuka po odwilży; odrodzenie i kształtowanie się nowej roli sztuki</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- zna i umie przedstawić warunki rozwoju sztuki polskiej ściśle związane ze zmienionymi uwarunkowaniami politycznymi</p> <p>- potrafi omówić realizm socjalistyczny w sztuce polskiej</p> <p>- wie i potrafi przedstawić ważne dla sztuki polskiej wystawy: w 1944 r. <i>Wystawa Młodych Plastyków</i> w Krakowie i w 1948 r. ogólnopolska <i>Wystaw Sztuki Nowoczesnej</i> w Krakowie</p> <p>- umie scharakteryzować sztukę po</p>	<p>Wykład połączony z pokazem dzieł, prezentacje, zdjęcia z albumu, Internet</p> <p>Twórczość Kantora - pokaz filmu</p> <p>Zajęcia w Galerii</p> <p>Uczniowie w ramach pracy domowej wyszukują w różnych</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - koloryści polscy; rola kapizmu; twórczość Czapskiego na emigracji; oddziaływanie na malarstwo abstrakcyjne - Gierowski - zagadnienia II Grupy Krakowskiej (Kantor – jego inspiracyjna rola oraz teatr Cricot 2, Jarema, Nowosielski, Brzozowski, Stern) - nurt figuratywny; Wróblewski i jego ważna rola; Grupa Wprost; Gruppa - rozwój plakatu; polska szkoła plakatu; ważna rola Tomaszewskiego - rzeźba i jej przeobrażenia; Dunikowski, Zamoyski, Bereś, Jarnuszkiewicz, Szapocznikow, Hasior, Abakanowicz, Bałka; ważniejsze realizacje pomnikowe - happening oraz preformance; Kantor, Warpechowski - wpływ nowych tendencji sztuki światowej na sztukę polską lat 60, 70, 80 - życie artystyczne we współczesnej Polsce - formy nauczania artystycznego w obecnej Polsce i w Europie – na przykładzie modelu kształcenia szkoły Sacred Art School Firenze. 	<p>odwilży; odrodzenie i kształtowanie się nowej roli sztuki</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wykazać ważną rolę kolorystów polskich; rolę kapizmu; twórczości Czapskiego oraz oddziaływanie na malarstwo abstrakcyjne – Gierowski - umie wskazać zagadnienia dotyczące II Grupy Krakowskiej - potrafi podać cechy charakterystyczne nurtu figuratywnego – i jego ugrupowania - umie przedstawić rozwój plakatu polskiego - potrafi prześledzić rzeźbę tego okresu i jej przeobrażenia, wymienić przedstawicieli - umie scharakteryzować happening oraz preformance - rozumie i potrafi prześledzić wpływ nowych tendencji sztuki światowej na sztukę polską lat 60, 70, 80 - zna i umie omówić życie artystyczne we współczesnej Polsce i jej ważniejszych przedstawicieli - uczniowie zapoznają się z różnymi modelami kształcenia oraz poznają 	<p>źródłach informacji dotyczących najnowszych trendów w sztuce polskiej i dokonują ich analizy oraz powiązań z sztuką światową</p> <p>Na podstawie wybranych dzieł z zakresu malarstwa, rzeźby uczniowie dokonują ich analizy</p> <p>Uczniowie dyskutują i wypowiadają swoje poglądy na temat metod kształcenia oraz rynku pracy</p>
--	--	---	--

		jak należy przygotować się do wejścia na rynek sztuki	
Powtórzenie materiału	- powtórzenie będzie zawierało materiał obejmujący klasę: I, II, III i IV	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna chronologię dziejów sztuki od prehistorii do czasów współczesnych - umie określić cechy charakterystyczne danej kultury lub stylu od prehistorii do współczesności - potrafi wymienić typowe dla danej epoki, stylu lub szkoły zabytki - zna związki pomiędzy dziełem sztuki, a kulturą epoki - zna budowę dzieła sztuki - umie powiązać dzieje sztuki z faktami historii - potrafi stosować słownictwo właściwe dla historii sztuki - umie dokonać analizy dzieła sztuki - potrafi dokonać analizy porównawczej dzieł pochodzących z różnych epok, stylów, szkół - umie wskazać związki pomiędzy dziełem sztuki, a kulturą epoki - wie jak odnaleźć w dziele sztuki wartości uniwersalne 	Przy pomocy prezentacji, pokazu dzieł, zdjęć z albumów, testów, opisów, analizy i interpretacji dzieł uczniowie powtarzają na lekcjach materiał zawarty w podstawie programowej.

		- umie świadomie formułować sądy, opinie i oceny w oparciu o własne kryteria	
Zajęcia pozaszkolne	<ul style="list-style-type: none"> - wyjścia do Muzeum - wyjścia na wystawy - zajęcia w Galerii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie gdzie znajdują się muzea, galerie, placówki kulturalne na terenie miasta, jakie posiadają profile swojej działalności - zapoznaje się z najnowszymi trendami panującymi w sztuce oraz ma możliwość poznania artystów -w muzeum może oglądać wystawy historyczne przekrojowe lub wycinkowe dotyczące danej epoki, stylu; wystawy tematyczne pokazujące twórczość znanego artysty itp. - umie zdefiniować pojęcia: muzeum, galeria, wernisaż 	<p>Uczniowie przygotowują recenzję z oglądanej wystawy w ramach pracy domowej</p> <p>Uczniowie śledzą bieżące wydarzenia artystyczne związane ze sztuką w TV, prasie, Internecie i omawiają je na lekcji</p>

VI. Wybrana literatura przedmiotu

1. Opracowania ogólne

- Białostocki Jan - *Sztuka cenniejsza niż złoto*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003
- Białostocki Jan - *Pięć wieków myśli o sztuce. Studia i rozprawy z dziejów teorii i historii sztuki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1976
- Białostocki Jan (wybór i oprac.) - *Myśliciele, kronikarze i artyści o sztuce od starożytności do 1500*, PWN, Warszawa 1978
- Białostocki Jan (wybór i oprac.) - *Teoretycy, pisarze i artyści o sztuce 1500- 1600*, Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa 1985
- Białostocki Jan (wybór i oprac.) - *Teoretycy, historiografowie i artyści o sztuce 1600-1700*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012
- Chrzanowski Tadeusz - *Sztuka w Polsce*, t. 1-2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008
- Dobrowolski Tadeusz - *Malarstwo polskie ostatnich dwustu lat*, Ossolineum, Wrocław 1976

- Dulewicz Andrzej - *Słownik sztuki francuskiej*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1986
- Eco Umberto - *Historia brzydoty*, Rebis, Poznań 2012
- Eco Umberto - *Historia piękna*, Rebis, Poznań 2005
- Fride R., Carrassat Patricia, Mercade Isabelle - *Style i kierunki w malarstwie; leksykon wydawnictwa Larousse*, Warszawa 1999
- Gombrich Ernest - *O sztuce*, Arkady, Warszawa 1997
- Grabska Elżbieta, Morawska Hanna (wybór i oprac.) - *Artyści o sztuce. Od van Gogha do Picassa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1977
- *Historia sztuki*, t.1-20 - praca zbiorowa, Biblioteka Gazety Wyborczej, Warszawa 2010
- *Historia sztuki świata*, t. 1-8 - praca zbiorowa, Muza, Warszawa 1998
- Honour Hugh, Fleming John - *Historia sztuki świata*, Arkady, Warszawa 2002
- Janson Horst Waldemar - *Historia sztuki; od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy*, Alfa, Warszawa 1993
- Kęłowski Janusz - *Dzieje sztuki polskiej*, Arkady, Warszawa 1987
- Koch Wilfried - *Style w architekturze*, Świat Książki, Warszawa 1996
- Kopaliński Władysław - *Słownik mitów i tradycji kultury*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2001
- Kopaliński Władysław - *Słownik symboli*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1999
- Kowalska Bożena - *Od impresjonizmu do sztuki konceptualnej*, Arkady, Warszawa 1989

- Levey Michael - *Od Giotta do Cezanna. Zarys historii malarstwa zachodnioeuropejskiego*, Arkady, Warszawa 1988
- Miłobędzki Adam - *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1988
- Morawińska Agnieszka - *Malarstwo polskie od gotyku do współczesności*, Oficyna Wydawnicza Auriga, Warszawa 1984
- *Od Maneta do Pollocka. Słownik malarstwa nowoczesnego*, Arkady, Warszawa 1995
- Olszewski Andrzej K. - *Dzieje sztuki polskiej 1890-1980*, Interpress, Warszawa 1988
- Osińska Barbara - *Sztuka i czas* t. 1-2, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2005
- Pevsner Nicolaus, Fleming John, Honour Hugh - *Encyklopedia architektury*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997
- Pevsner Nicolas - *Historia architektury europejskiej*, Arkady, Warszawa 2012
- Poprzęcka Maria - *Arcydziela malarstwa polskiego*, Arkady, Warszawa 2000
- Porębski Mieczysław - Piwocki Ksawery, *Dzieje sztuki w zarysie*, t. 1-3, Arkady, Warszawa 1988
- Ryszkiewicz Andrzej - *Malarstwo polskie. Romantyzm. Historyzm. Realizm*, Oficyna Wydawnicza Auriga, Warszawa 1989
- Rzepińska Maria - *Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego*, t. 1-2, Arkady, Warszawa 1989
- Rzepińska Maria - *Siedem wieków malarstwa europejskiego*, Ossolineum, Wrocław 1979
- *Słownik terminologiczny sztuk pięknych* - praca zbiorowa, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003
- *Sztuka Polska*, t. I-IV - praca zbiorowa, Arkady, Warszawa 2009-2013

- *Sztuka Świata*, t. 1-13 - praca zbiorowa, Arkady, Warszawa 1994-1996
- Tatarkiewicz Władysław - *Dzieje sześciu pojęć*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012
- Tatarkiewicz Władysław - *Historia estetyki*, t. 1-3, Warszawa 1988-1991
- *Wielcy malarze. Ich życie, inspiracje i dzieło*, wydawnictwo ciągłe Eaglemoss Polska
- Zwolińska Krystyna, Malicki Zaslav - *Mały słownik terminów plastycznych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1990
- Zwolińska Krystyna - *Mała historia sztuki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1995

2. Starożytność

- *Encyklopedia sztuki starożytnej* - praca zbiorowa, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998
- Lipińska Jadwiga - *Sztuka starożytnego Egiptu*, Arkady, Warszawa 2008
- Makowiecka Elżbieta - *Sztuka grecka*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007
- Makowiecka Elżbieta - *Sztuka Rzymu, od Augusta do Konstantyna*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010
- Michałowski Kazimierz - *Nie tylko piramidy, Sztuka dawnego Egiptu*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1966
- Rutkowski Bogdan - *Sztuka egejska*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1987
- Sadurska Anna - *W cieniu Panteonu. O sztuce starożytnego Rzymu*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1965
- *Słownik kultury antycznej* - red. Winniczuk Lidia, Wiedza Powszechna, Warszawa [1991]

3. Średniowiecze

- DUBY Georges - *Czasy katedr. Sztuka i społeczeństwo 980-1420*, Wydawnictwo Cyklady, Warszawa 2006
- KAJZER Leszek, KOŁODZIEJSKI Stanisław, SALM Jan - *Leksykon zamków w Polsce*, Arkady, Warszawa 2001
- KĘBŁOWSKI Janusz - *Polska sztuka gotycka*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1976
- MROCZKO Teresa - *Polska sztuka przedromańska i romańska*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1978
- SKUBISZEWSKI Piotr - *Sztuka Europy łacińskiej od VI do IX wieku*, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2001
- *Sztuka gotyku, architektura, rzeźba, malarstwo* - praca zbiorowa, redakcja Toman Rolf, Könemann 2000
- *Sztuka romańska, architektura, rzeźba, malarstwo* - praca zbiorowa, redakcja Toman Rolf, Könemann 2000

4. Nowożytność

- *Barok, architektura, rzeźba, malarstwo* - praca zbiorowa, red. Toman Rolf, Könemann 2000
- JAROSZEWSKI Tadeusz Stefan - *Księga Pałaców Warszawy*, Interpress, Warszawa 1985
- KARPOWICZ Mariusz - *Barok w Polsce*, Arkady, Warszawa 1988
- KARPOWICZ Mariusz - *Sztuka polska XVIII wieku*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1985
- LEVEY Michael - *Wczesny renesans*, PWN, Warszawa 1978

- Levey Michael - *Dojrzały renesans*, PWN, Warszawa 1980
- Ligocki Alfred - *Sztuka renesansu*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1973
- Miłobędzki Adam - *Architektura polska XVII wieku*, t. 1-2, Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa 1980
- Murray Peter - *Architektura włoskiego renesansu*, Wydawnictwo Via, Toruń 1999
- *Renesans w sztuce włoskiej, architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek* - praca zbiorowa, redakcja Toman Rolf, Könemann 2000
- Rzepińska Maria - *Malarstwo cinquecenta*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1976
- Sherman John - *Manieryzm*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1970
- Skubiszewski Piotr - *Sztuka Europy łacińskiej od VI do IX wieku*, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2001
- Tomkiewicz Władysław - *Piękno wielorakie. Sztuka baroku*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1971
- Tomkiewicz Władysław - *Rokoko*, Arkady, Warszawa 2005

5. Wiek XIX

- Cassou Jean - *Encyklopedia symbolizmu*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1992
- Claudon Francis - *Encyklopedia romantyzmu*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1997
- Dobrowolski Tadeusz - *Sztuka Młodej Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1963
- Fahr-Becker Gabriele - *Secesja*, h. f. Ullmann 2007

- Guze Joanna - *Impresjoniści*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1986
- Hofstatter Hans H. - *Symbolizm*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1980
- Honour Hugh - *Neoklasycyzm*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1972
- Juszcak Wiesław - *Postimpresjoniści*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1974
- Kępiński Zdzisław - *Impresjonizm*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1974
- Lorentz Stanisław, Rottermund Andrzej - *Klasycyzm w Polsce*, Arkady, Warszawa 1984
- Nochlin Linda - *Realizm*, Wydawnictwo Naukowe PWN 1974
- Pevsner Nicolas - *Pionierzy współczesności*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1978
- Poprzęcka Maria - *Akademizm*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe Warszawa 1989
- Revald John - *Historia impresjonizmu*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1989
- Ryszkiewicz Andrzej - *Malarstwo polskie. Romantyzm. Historyzm. Realizm*, Oficyna Wydawnicza Auriga, Warszawa 1989
- Sérullaz Marice - *Encyklopedia impresjonizmu*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1997
- Wallis Mieczysław - *Secesja*, Arkady, Warszawa 1984

6. Wiek XX

- Baranowicz Zofia - *Polska awangarda artystyczna 1918-1939*, Wydawnictwa Artystyczne i filmowe, Warszawa 1975

- Bassie Ashley - *Ekspresjonizm*, Warszawa 2006
- Chrzanowska-Pieńkos Jolanta, Pieńkos Andrzej - *Leksykon polskiej sztuki XX wieku. Sztuki plastyczne*, Poznań 1996
- Czartoryska Urszula - *Od pop-artu do sztuki konceptualnej*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1973
- Dziamski Grzegorz - *Awangarda po awangardzie. Od neoawangardy do postmodernizmu*, Wydawnictwo Humaniora, Poznań 1995
- Ferrari Silvia - *Sztuka XX wieku. Kierunki, twórcy, kontrowersyjne zjawiska artystyczne, nowe środki wyrazu*, Arkady, Warszawa 2002
- Giżycki Marcin - *Słownik kierunków, ruchów i kluczowych pojęć sztuki drugiej połowy XX wieku*, Słowo, Obraz, Terytoria, Gdańsk 2002
- Janicka Krystyna - *Malarstwo surrealistyczne 1940-1970*, Arkady, Warszawa 1978
- Janicka Krystyna - *Surrealizm*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1973
- Kotula Adam, Krakowski Piotr - *Malarstwo, rzeźba, architektura, wybrane zagadnienia plastyki współczesnej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1978
- Kotula Adam, Krakowski Piotr - *Rzeźba współczesna*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1980
- Kotula Adam, Krakowski Piotr - *Sztuka abstrakcyjna*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1977
- Kowalska Bożena - *Od impresjonizmu do sztuki konceptualnej*, Arkady, Warszawa 1989
- Kuryluk Ewa - *Hiperrealizm - nowy realizm*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe Warszawa 1983
- Lionel Richard - *Encyklopedia ekspresjonizmu*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1996
- Lista Giovanni - *Futuryzm*, Arkady, Warszawa 2002

- Naylor Gillian - *Bauhaus*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1988
- Overy Paul - *De Stijl*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1979
- Passeron René - *Encyklopedia surrealizmu*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1993
- Pawłowski Tadeusz - *Happening*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1988
- Porębski Mieczysław - *Kubizm*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1986
- Richter Hans - *Dadaizm. Sztuka i antysztuka*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1986
- Rottenberg Anda - *Sztuka w Polsce 1945-2005*, Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR, Warszawa 2005
- Sérullaz Marice - *Encyklopedia impresjonizmu*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1997
- *Słownik sztuki XX wieku*, Arkady, Warszawa 1998
- Tietz Jurgen - *Historia architektury XX wieku*, Könemann 2001
- Turowski Andrzej - *W kręgu konstruktywizmu*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1979
- Włodarczyk Wojciech - *Sztuka polska 1918-2000*, Arkady, Warszawa 2000

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

